

SUOMEN PANKKI

1973

VUOSIKIRJA

54. VUOSIKERTA

HELSINKI 1974

HELSINKI 1974
VALTION PAINATUSKESKUS

SISÄLLYSLUETTELO

Sivu

I. Vuoden 1973 taloudellinen kehitys

Ulkomainen kysyntä	5
Kotimainen kysyntä	5
Tuotanto	7
Työllisyys	7
Tuonti	7
Hinnat ja palkat	7
Maksutase	8
Rahoitusmarkkinat	10

II. Suomen Pankin rahapolitiikka

Yleiset rahapoliittiset toimenpiteet	15
Erityisluottojärjestelyt	17

III. Suomen Pankin valuuttapolitiikka

Valuuttakurssit	19
Terminikauppa	22
Ulkomaiseen rahoitukseen liittyvät toimenpiteet	23
Ulkomainen maksuliike	24
Pitkäaikaisten pääomanliikkeiden kehitys	24
Valuuttatilanne	28

IV. Suomen Pankin taseet

Ulkomaiset tilit	30
Valtion tilit	31
Pankkien tilit	31
Yritysten tilit	32
Muut tilit	33

V. Suomen suhteet kansainvälisiin rahalaitoksiin

Kansainvälinen Valuuttarahasto	35
Kansainvälinen Jälleenrakennuspankki	37
Kansainvälinen Rahoitusyhtiö	39
Kansainvälinen Kehittämisyjärjestö	39
Aasian Kehityspankki	40
Afrikan Kehitysrachasto	41
Kansainvälinen Järjestelypankki	41

Taulukot: Suomen Pankin toiminta

Sivu

1. Omaisuustase vuosina 1966—1973	2
2. Valuuttavaranto kunkin vuoden ja neljänneksen lopussa vuosina 1970—1973	5
3. Tulostase vuosina 1968—1973	5
4. Suomen Pankin soveltamia korkoja vuosina 1958—1973	6
5. Kotimainen clearingliike: vaihdettujen pankkivekselien ja shekkien sekä tili- siirtojen lukumäärä ja arvo vuosina 1970—1973	6
6. Setelinanto vuosina 1961—1973	7
7. Liikkeessä olevat setelit ja metallirahat vuosien 1968—1973 lopussa	8
8. Setelinvalmistus ja setelinpoltto vuosina 1971—1973	9
9. Setelit ja metallirahat vuonna 1973	9
10. Avistamyntikurssit vuonna 1973	10
11. Avistamyntikurssit vuosina 1966—1973	14

Eduskunnan pankkivaltuusmiehet vuoden 1973 lopussa	16
Suomen Pankki vuoden 1973 lopussa (henkilöluettelo)	16

I. VUODEN 1973 TALOUDELLINEN KEHITYS

Vuoden 1972 jälkipuoliskolla alkanut noususuhdanne jatkui vuonna 1973. Tuotantokapasiteetti tuli suhdannenousun myötä nopeasti täyskäyttöön, ja kysyntäpaine muodostui vuoden kuluessa voimakkaaksi etenkin maan eteläosissa. Kokonaistuotannon määrä lisääntyi runsaat 5 %, vaikka kapasiteetin korkea käyttöaste sekä raaka-aineiden ja ammattitaitoisen työvoiman puute hidastivatkin tuotannon kasvua useilla aloilla. Kysyntäpaine yhdessä kotimaisen ja kansainvälisen kustannuspaineen kanssa voimisti edelleen inflaatiota sekä purkautui tuonnin nopeana kasvuna. Kun ulkomaisen pääoman nettotuonti jäi noin puoleen edellisvuotisesta, rahoitettiin osa syntyneestä vaihtotaseen vajauksesta valuuttavarannon supistumisella. Energiatilanteen muuttuminen lisäsi talouselämän epävarmuutta loppuvuodesta.

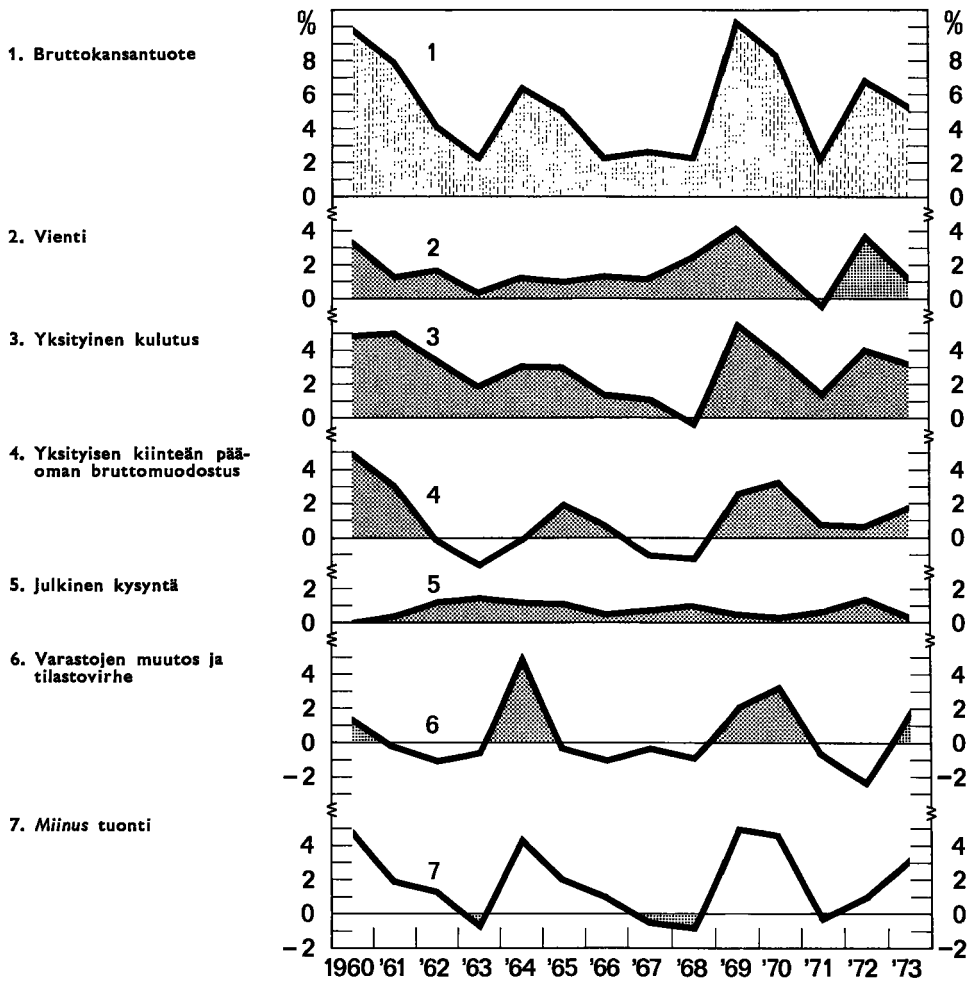
Ulkomainen kysyntä

Kansainvälinen noususuhdanne jatkui kertomusvuoden aikana voimakkaana ja kokonaistuotannon kasvuvauhti ylitti pitkän ajan keskimääräisen kasvun useimmissa läntisissä markkinamaissa. Ruotsissa suhdannenousu jäi kuitenkin vielä lieväksi. Kysynnän samanaikainen voimistuminen eri maissa johti myös kansainvälisen inflaatiovahdin nopeutumiseen.

Kansainvälinen suhdannenousu johti vientituotteidemme kysynnän voimistumiseen. Kapasiteettivaikkeuksien vuoksi vientiä ei kuitenkaan pystytty määrällisesti lisäämään ulkomaista kysyntää vastaavasti, joten markkinaosuuksien menetyksiltä ei voitu välttyä. Sen sijaan vientihinnat kohosivat 17 % ja tavaraviennin arvo nousi tämän johdosta noin viidenneksen.

Kotimainen kysyntä

Kiinteät investoinnit kasvoivat runsaat 4 %. Tuotantokapasiteetin tultua täyskäyttöön teollisuuden sekä talonrakennus- että kone- ja laiteinvestoinnit voimistuivat. Asuinrakennustoiminta oli edelleen vilkasta, mihin vaikuttivat rahoitusmarkkinoiden aikaisempi keveys ja valtion asuntolainojen kasvu. Vähemmän tärkeään talonrakennustoimintaan kohdistuvalla investointiverolla sekä julkisten investointien supistamisella pyrittiin luomaan tilaa tuotannollisten investointien kasvulle. Rakennusinvestointien volyymikasvua

BRUTTOKANSANTUOTTEEN KASVUTEKIJÄT¹ VUOSINA 1960—1973

hidastivat kuitenkin vastaan tulleet tuotantokapeikat sekä keväällä ja alkukesällä vallinnut rakennuslakko, jonka aiheuttamia menetyksiä ei työvoimapolun vuoksi kyetty täysin kompensoimaan vuoden jälkipuoliskolla. Varastoinvestoinnit kasvoivat voimakkaasti yritysten omarahoitusaseman parantuksessa ja inflaatio-odotusten voimistuessa. Yksityisen kulutuksen määrä kasvoi 6 %. Tähän vaikuttivat sekä reaalityulojen nousu että kulutusalttiuden voimakas kohoaminen. Erityisen nopeasti lisääntyivät henkilöautojen ja muiden kestokulutushyödykkeiden hankinnat. Julkiset kulutusmenot kasvoivat yksityistä kulutusta hitaammin.

¹ Kiinteähintalaisten huoltotase-erien muutokset prosentteina edellisen vuoden bruttokansantuotteesta.

Tuotanto

Tuotannon kasvattamispyrkimykset tuotantokapasiteetin ja työvoiman niukkuuden vallitessa aiheuttivat vuoden kuluessa suhdannenousun ylikuumenemista, jota pahensivat raaka-aineiden saantivaikeudet. Varsinkin talonrakennusalalla nämä ongelmat esiintyivät kärjistyneinä. Puu- ja paperiteollisuustuotteiden ulkomainen kysyntä ylitti myös kyseisen teollisuudenalan tuotantomahdollisuudet. Hakkuut lähtivät voimakkaasti käyntiin vasta vuoden loppupuolella ja metsätaloustuotannon kasvu pysytteli puuvarojen sallimissa rajoissa. Metalliteollisuuden tilauskanta vahvistui, mutta ennen kaikkea jatkuva työvoimavajaus rajoitti alan tuotannon kasvua. Loppuvuodesta kärjistynyt energiatilanne ei vielä vaikuttanut tuotantotoimintaan.

Työllisyys

Vuonna 1973 maan työllisyysongelmien kaksijakoisuus lisääntyi. Etelä-Suomi kehittyi yhä selvemmin työvoimapulan alueeksi, mutta muualla työttömyys pysyi rakenteellisista syistä suurena. Keskimääräinen työttömyysaste oli arviolta 2.3 %. Työvoimaosuutta nosti huomattavasti naisten hakeutuminen ansiotyöhön voimakkaan työvoiman kysynnän seurauksena.

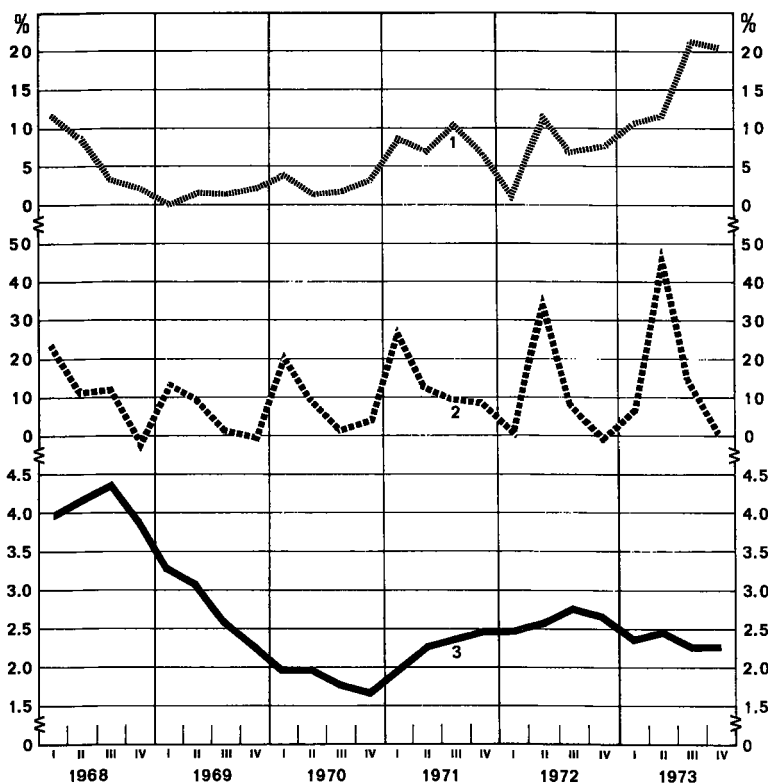
Tuonti

Tavarantuonnin määrä lisääntyi 13 %. Kokonaiskysynnän kasvaessa voimakkaasti lisäsivät pahenevat tuotantokapeikot sekä raaka-aineiden että investointitavaroiden tuontitarvetta. Öljyn hinnankorotukset eivät vielä ehtineet vaikuttaa merkittävästi polttoaineiden tuontiin. Kulutustavaroiden ja henkilöautojen tuonti kasvoi edelleen muuta tuontia nopeammin. Tuontihinnat kohosivat noin 12 % ja tuonnin arvo kasvoi runsaan neljänneksen.

Hinnat ja palkat

Hintojen nousuvauhti kiihtyi edelleen. Elinkustannusindeksin vuosikeskiarvo kohosi 11.7 % ja vuoden aikana indeksi kohosi runsaat 15 %. Tukkuhintaindeksin vuosikeskiarvon nousu oli yli 17 %, mikä johtui pääasiassa tuotantohyödykkeiden hintojen nopeasta kohoamisesta. Inflaatio-ongelman vaikeutumisen oli syynä kansainvälisen hintatason nousu sekä voimakas kotimainen kustannus- ja kysyntäpaine. Kevään työmarkkinaneuvotteluissa päädyttiin liittokohtaisiin sopimuksiin, joiden arvioidaan nostaneen palkkoja keskimäärin 10 %. Palkkojen liukuma muodostui työvoimapulan takia huomattavan suureksi, ja ansiotasoa nousikin keskimäärin runsaat 15 % vuoteen 1972 verrattuna. Koska sosiaalikulutukset nousivat tätäkin nopeam-

HINNAT, PALKAT JA TYÖTTÖMYYS VUOSINA 1968—1973

1. Kausivaihteluista puhdistettu elinkustannusindeksi (muutos neljännesvuodessa vuotta kohden)
2. Ansiotasoindeksi (muutos neljännesvuodessa vuotta kohden)
3. Kausivaihteluista puhdistettu työttömyysaste

min, työkustannukset tuotosyksikköä kohden kohosivat vajaat 11 % eli runsaat 3 prosenttiyksikköä enemmän kuin edellisenä vuonna. Kustannuspainetta lisäsi myös tuontihintojen kohoaminen. Maatalouden tavoitehintojen korottaminen toukokuussa ja korkokannan nousu heinäkuussa vaikuttivat osaltaan elinkustannusindeksiin. Hintavalvonnan laajuus ja menetelmät pysyivät vuoden aikana lähimain ennallaan.

Maksutase

Vaihtotaseen vajoaus kasvoi huomattavasti. Kehityksen heikkenemiseen vaikutti ennen muuta kauppataaseen vajauksen kohoaminen edellisvuoden 1 025 milj. markasta 1 995 milj. markkaan. Vajauksen kasvu johtui kotimaisen kapasiteetin riittämättömyydestä koti- ja ulkomaiseen kysyntään

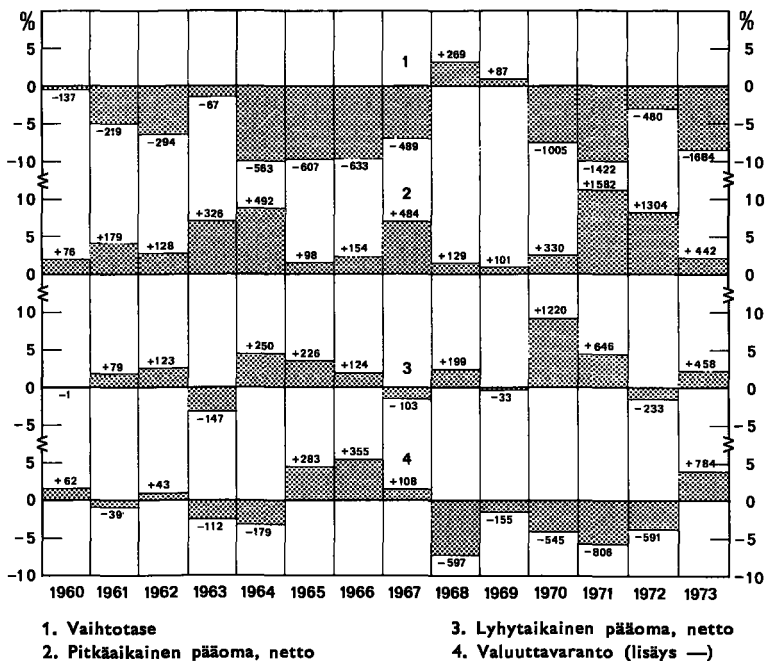

verrattuna. Tavarakaupan vaihtosuhte sen sijaan parani selvästi. Palvelu-
menot kasvoivat palvelutuloja nopeammin ja palvelutaseen ylijäämä kasvoi
vain vähän. Kun lisäksi nettosijoitusmenojen ja nettotulonsiirtomenojen
synnyttämä rahoitustarve kasvoi, kohosi koko vaihtotaseen alijäämä noin
1 700 milj. markkaan, kun se edellisenä vuonna oli 480 milj. mk.

Vaihtotaseen vajauksesta katettiin pitkäaikaisen pääoman nettotuon-
nilla vain neljännes, sillä kansainvälisten valuuttamarkkinoiden häiriöt ja
lainakustannusten kohoaminen vähensivät lainanottohalukkuutta erityisesti
vuoden alkupuoliskolla. Perustase muodostui näin ollen kahden ylijäämäisen
vuoden jälkeen selvästi vajaukselliseksi. Pitkäaikaisia ulkomaisia lainoja nos-
tettiin vajaat 2 000 milj. mk eli yli 1 000 milj. mk vähemmän kuin vuotta
aikaisemmin. Pääosa lainanotosta tapahtui suorina rahoituslainoina ja pitkä-
aikaisina tuontiluottoina. Kansainvälisiltä rahoituslaitoksilta ja eri valtioilta
saatujen luottojen kuoletukset sen sijaan ylittivät uusien lainojen nostot.
Obligaatiolainojen, suorien sijoitusten sekä vientiluottojen osalta muutokset
lainakannassa olivat vähäisiä (ks. taulukko s. 25). Velanhoitokustannukset
suhteessa vaihtotaseen tuloihin kohosivat 11 prosenttiin.

Maksutaseen lyhytaikaisessa nettovelassa kauppaluottojen määrä vuoden
alussa ja lopussa oli suunnilleen samansuuruinen, sillä kesäkuussa toimeen-

MAKSUTASE-ERIEN OSUUEDET VAIHTOTASEEN MENOISTA VUOSINA 1960—1973
(luvut milj. mk)

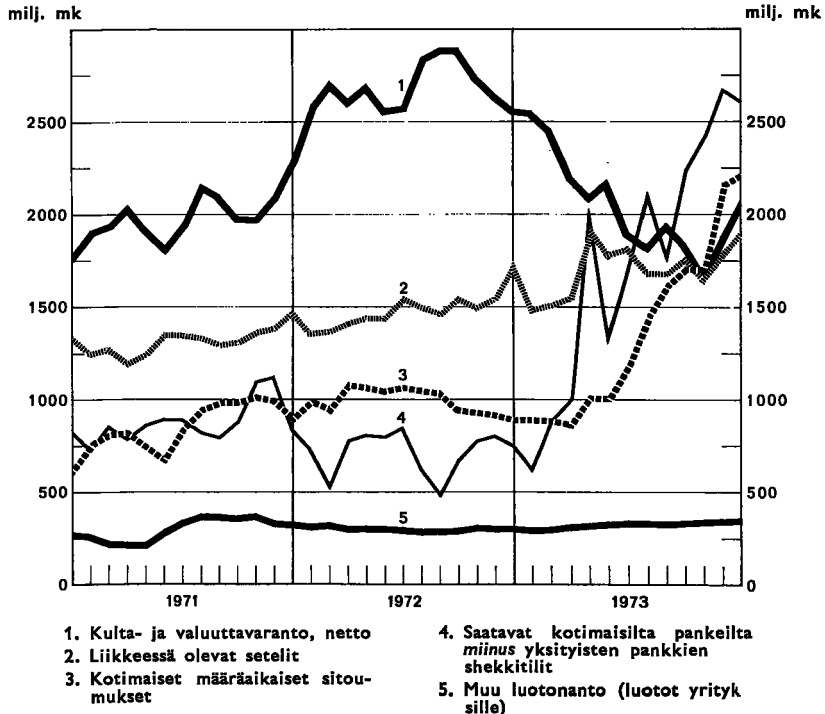

pantu kulutustavarantuonnin käteismaksujärjestelmä ja alkusyksystä voimaantullut sahatavaraviennin ennakkomaksurajoitus vähensivät lyhytaikaisten kauppaluottojen nostoja. Koska pitkäaikainen pääomantuonti viivästyi, kasvoivat muiden lyhytaikaisten lainojen nostot loppuvuodesta kuitenkin jonkin verran. Lähes puolet vaihtotaseen vajauksesta jäi täten rahoitettavaksi valuuttavarannon avulla. Koko maan valuuttavaranto supistui 784 milj. mk, josta Suomen Pankin valuuttavarannon osuus oli 491 milj. mk. Myös vaihtotaseen menoihin verrattuna valuuttavaranto näin ollen supistui.

Rahoitusmarkkinat

Rahoitusmarkkinat olivat vielä vuoden 1973 alussa varsin keveät. Vaihtotaseen nopea heikkeneminen ja pääoman tuonnin hidastuminen yhdessä edelleen ylijäämäisen valtion kassatalouden kanssa johtivat kuitenkin katsausvuoden aikana rahoitusmarkkinoiden tuntuvaan kiristymiseen. Kotimaisen kysynnän voimistuminen ja inflaation kiihtyminen lisäsivät tuntuvasti pankkiluottojen kysyntää, samalla kun ottolainauksen kasvu hidastui. Rahoitusmarkkinoiden toimintaa vaikeutti lisäksi kevään pankkilakko. Rahoitus-

SUOMEN PANKIN TASEEN TÄRKEIMPIEN ERIEN KEHITYS
VUOSINA 1971—1973

markkinoiden kiristyminen ei kuitenkaan sanottavasti rajoittanut kokonaiskysynnän kasvua vielä katsausvuoden aikana.

Maksutaseen vajuus supisti Suomen Pankin ulkomaista nettosaatavaa 445 milj. mk. Valtion ylijäämäinen kassatalous yhdessä kesällä käyttöön otetun pääomantuontitalletusjärjestelmän kanssa myötävaikutti Suomen Pankin määräaikaisten kotimaisten sitoumusten kasvuun. Näistä talletustodistukset kasvoivat 660 milj. mk ja valtion suhdannerahasto 505 milj. mk; pääomantuontitalletuksia kertyi 214 milj. mk. Rahoitusmarkkinoiden kiristyminen näkyi liikepankkien keskuspankkivelan 1 859 milj. markan kasvuna.

Talletuspankkien ottolainauksen kasvu jäi nimellistulojen kehitykseen verrattuna vähäiseksi. Aikatalletukset kasvoivat vajaat 14 %. Talletuskehitystä hidastivat kotitalouksien säästämisasteen aleneminen ja asuntojen hankintamenojen lisääntyminen. Myös inflaatio-odotusten voimistuminen vaikutti epäedullisesti talletuskehitykseen. Sen sijaan metsätulojen kasvu tuki talletuskehitystä erityisesti säästö- ja osuuspankeissa. Määräaikaistalletusten osuus kaikista aikatalletuksista pysyi vuoden aikana lähes ennallaan, joskin 24 kuukauden talletukset kasvoivat muita määräaikaistalletuksia nopeammin.

Käteistalletukset kasvoivat aikatalletuksia voimakkaammin eli 27 %. Tämä johtui lähinnä vientihintojen kohoamisesta sekä pääoman tuonnin voimistumisesta vuoden loppupuolella. Talletuspankkien koko ottolainaus lisääntyi vuonna 1973 vajaat 16 % eli 2 prosenttiyksikköä vähemmän kuin edellisenä vuonna.

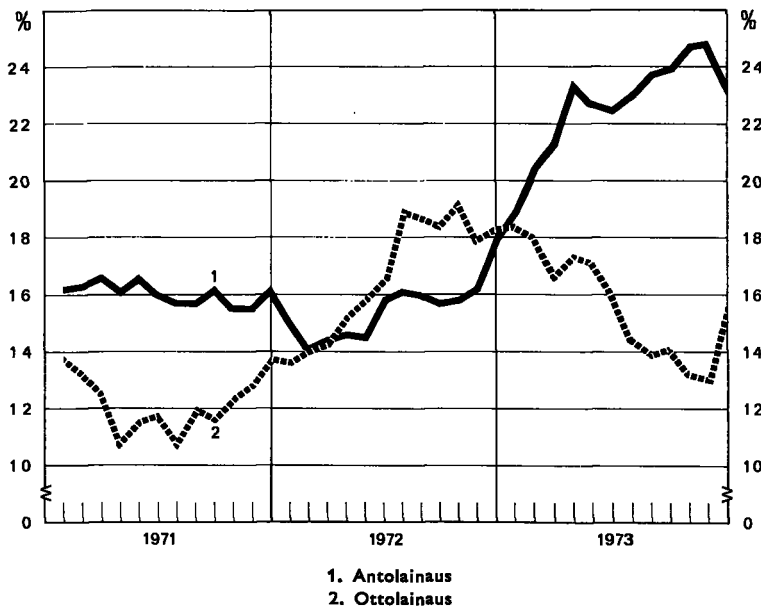
Talletuspankkien antolainaus kasvoi runsaat 24 %. Luoton kysynnän voimakas lisääntyminen johtui tuotannollisten investointien käynnistymisestä sekä etenkin rakennusalan poikkeuksellisen voimakkaasta hintojen noususta.

Talletuspankkien antolainausenemmyys ottolainaukseen verrattuna oli 1 827 milj. mk. Säästö- ja osuuspankkien ottolainauksen kasvu vastasi kuitenkin lähimain niiden antolainauksen kasvua.

Liikepankkien ottolainaus yleisöltä kasvoi 1 180 milj. mk eli 1 445 milj. mk antolainauksen kasvua vähemmän. Vuotta aiemmin ottolainauksen enemmyys oli ollut 209 milj. mk. Liikepankkien sijoitukset obligaatioihin kasvoivat 163 milj. mk ja vuoden lopulla niiden hallussa olevien obligaatioiden määrä kohosi 1 203 milj. markkaan. Kotimaiset ulkomaan rahan määrät saatavat kasvoivat 229 milj. mk. Sijoitukset osakkeisiin, kiinteistöihin ja irtaimistoihin lisääntyivät vuoden aikana 509 milj. mk, mikä suurelta osin johtui kiinteistöjen arvojen korotuksista.

Liikepankkien nettovelka muille kotimaisille rahalaitoksille kasvoi 26 milj. mk. Oma pääoma kasvoi lähinnä arvontaloustalouden ja osakeantien johdosta 493 milj. mk eli 52 %. Liikepankkien ulkomainen nettovelka lisääntyi 137 milj. mk, kun se edellisenä vuonna oli supistunut 314 milj. mk. Liike-

PANKKIEN ANTO- JA OTTOLAINAUS VUOSINA 1971—1973
(muutos edellisen vuoden vastaavasta kuukaudesta)

pankkien diskonttaus- ja rediskonttausvelka Suomen Pankille kasvoi 1 830 milj. mk ja oli vuoden päättyessä 2 583 milj. mk. Kun liikepankkien yhteenlaskettu keskuspankkiluoton kiintiö oli tällöin 1 550 milj. mk, merkitsi tämä kiintiöiden ylittämistä runsaalla 1 000 milj. markalla. Kunkin kuukauden lopun lukujen mukaan laskettuna oli liikepankeilla vuoden aikana Suomen Pankille velkaa keskimäärin 1 790 milj. mk. Keskiarvoa kohotti kevään pankkilakko.

Pankkien ottolainauskorot pysyivät vuoden ensipuoliskon aikana ennallaan. Heinäkuun alussa korkotasoa nostettiin 1 ½ prosenttiyksikköä. Näin ollen vuoden aikana sovellettiin seuraavia korkoja:

	1. 1.—30. 6.	1. 7.—31. 12.
24 kuukauden talletukset	6 ¼	7 ¾
12 kuukauden talletukset	5 ¼	6 ¾
6 kuukauden talletukset	4 ¾	6 ¼
vakiotalletukset ¹ ja käyttötilit ²	4 ¼	5 ¾
shekki- ja postisiirtotilit ²	0	1 ½

Myös pankkien antolainauskorot nousivat heinäkuun alussa 1 ½ prosenttiyksikköä. Ylärajaksi pankkien antolainauskorolle tuli näin 12 ½ %.

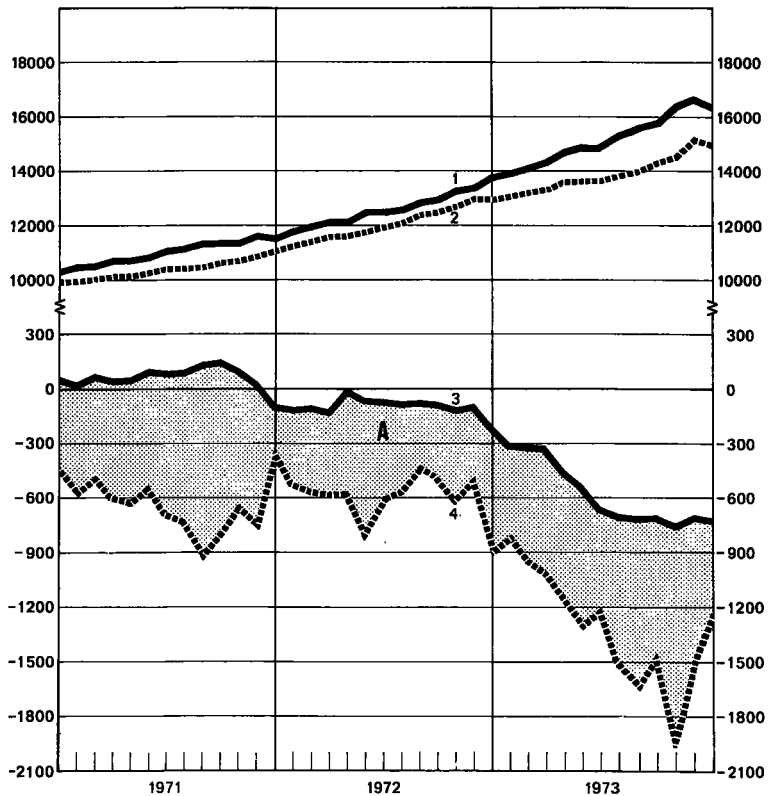
¹ Vakiotalletukset = karttavat talletustilit ja säästötilit.

² Korko lasketaan kuukauden alimmalle saldolle.

Luottomäärillä painotettu keskimääräinen antolainauskorko oli vuoden lopussa liikepankeissa 9.50 %, säästöpankeissa 10.16 %, osuuspankeissa 10.29 % ja Postipankissa 9.25 %. Kaikkien talletuspankkien keskimääräinen antolainauskorko oli 9.75 %.

Vuosi 1973 oli valtiontalouden hoidon kannalta edelleen keveä. Budjetin tuloylijäämä ilman lainanottoa ja kuoletuksia oli 134 milj. mk. Arvioitua suuremman verokertymän johdosta korotettiin tuloarvioita lisätalousarvioissa yhteensä 1 953 milj. mk, josta 742 milj. mk merkittiin tulo- ja omaisuusveron ja 460 milj. mk liikevaihtoveron tuottoon. Hinta- ja kustannustason nopea kohoaminen lisäsi myös valtion menoja. Koska työllisyystilanne

VALTIONTALOUS VUOSINA 1971—1973
(12 kuukauden liukuva summa merkittynä viimeisen kuukauden loppuun)
milj. mk

1. Tulot (ilman lainanottoa)
2. Menot (ilman kuoletuksia)
3. Pitkäaikainen lainanotto, netto
4. Menot miinus tulot
- A Kassalijäämä

Itä- ja Pohjois-Suomessa säilyi vielä heikkona, jouduttiin vuoden mittaan laatimaan useita lisätyöohjelmia. Kehitysalueiden asuntolainoja lisäämällä pyrittiin myös parantamaan teollisuuden kehitysalueille sijoittumisen edellytyksiä. Syksyllä suoritettiin 500 milj. markan suhdannerahastosiirto Suomen Pankkiin. Kaikkiaan lisättiin valtion menoja neljässä lisätalousarviossa 2 198 milj. mk. Keveä rahoitustilanne heijastui myös valtion lainanotossa. Valtio kuoletti lainojaan vuoden aikana 954 milj. mk ja otti uutta pitkäaikaista velkaa 238 milj. mk. Budjetoitujen asuntolainojen määrä oli 980 milj. mk eli lähes puolitoistakertainen edelliseen vuoteen verrattuna.

Vuoden aikana laskettiin liikkeeseen kaikkiaan 38 suomalaista obligaatiolainaa, joista 35 emittoitiin kotimaassa ja 3 ulkomailla. Yhteensä obligatioita myytiin kotimaassa 874 milj. mk. Valtion obligaatioiden myynnit olivat 208 milj. mk oltuaan vuotta aiemmin 388 milj. mk. Valtion lainojen kuolelutukset olivat 719 milj. mk. Luottolaitosten obligaatiolainojen myynnit lisääntyivät 317 milj. markasta 428 milj. markkaan ja muiden yksityisten 145 milj. markasta 235 milj. markkaan. Kotimaisista lainoista oli kiinteäkorkoisia 21 ja vaihtuvakorkoisia 14. Kiinteäkorkoisten lainojen korko vaihteli $7\frac{1}{2}$ prosentista $9\frac{1}{4}$ prosenttiin. Vuoden 1973 päättyessä oli kotimaisten liikkeessä olevien obligaatioiden määrä yhteensä 3 738 milj. mk eli 2 % suurempi kuin edellisen vuoden lopussa. Liikkeeseen laskijan mukaan määrät olivat seuraavat: valtio 1 750 milj. mk, kunnat 28 milj. mk, luottolaitokset 1 316 milj. mk ja muut 644 milj. mk.

Arvopaperimarkkinat olivat vuonna 1973 edelleen vilkkaat. Helsingin Arvopaperipörssin vaihto kasvoi 291 milj. markkaan eli 74 %, josta kuitenkin valtaosa johtui kurssitason noususta. Pörssiyhtiöiden maksulliset osakeannit, 387 milj. mk, olivat 60 % suuremmat kuin edellisenä vuonna.

II. SUOMEN PANKIN RAHAPOLITIikka

Yleiset rahapoliittiset toimenpiteet

Vuoden 1973 aikana toteutetuilla rahapoliittisilla toimenpiteillä pyrittiin asteittain kiristämään rahoitusmarkkinoita ja rajoittamaan kokonaiskysynnän kasvua. Vaihtotaseen vajauksen kasvu ja pitkäaikaisen ulkomaisen pääoman tuonnin hidastuminen kiristivät rahoitusmarkkinoita jo katsausvuoden alusta alkaen.

Helmikuun lopulla Suomen Pankki päätti alentaa rahoitusosuutensa kotimaisten toimitusluottojen rahoitusjärjestelyssä 30 %:sta 15 %:iin.

Kesäkuun lopulla, työehtosopimusratkaisujen tultua valtaosaltaan päätökseen, päätti Suomen Pankki toimenpidekokonaisuudesta, joka rahapolitiikan osalta käsitti korkokannan yleisen korottamisen heinäkuun alusta lukien sekä liikepankkien keskuspankkikiintiöiden alentamisen syyskuun alusta lukien.

Korkokannan 1 1/2 prosenttiyksikön yleisellä korotuksella pyrittiin toisaalta turvaamaan tallettajille reaalin korko talletuksistaan sekä toisaalta supistamaan luotonsaajien reaalisijoituksistaan saamia inflaatiovoittoja. Tavoitteena oli myös hillitä luottojen kysynnän kasvua sekä tukea nimenomaan rahoitussäästämistä tilanteessa, jossa vahvistuneen suhdannenousun myötä sekä inflaation kiihtyminen että vaihtotaseen vajauksen nopea kasvu vaaransivat taloudellisen kehityksen tasapainoa.

Pankkien keskuspankkiluottokiintiöitä koskeneen ratkaisun mukaan kiintiöt päätettiin pysyttää silloisella tasolla syyskuun alkuun asti, jolloin niiden yhteismäärä alennettaisiin silloisesta 150 %:sta 140 %:iin perustasostaan. Luottokiintiöitä jouduttiin kuitenkin elokuussa tehdyllä uudella päätöksellä korottamaan syyskuun alusta 190 %:iin perustasostaan, koska muutoin rahoitusmarkkinat olisivat ennen kaikkea kesän aikana tapahtuneen valuuttatavarannon supistumisen vuoksi kiristyneet tavoiteltua jyrkemmin. Pankkien kiintiöt ylittävästä keskuspankkivelasta perittävää lisäkorkoa koskevat määräykset, jotka pankkilakon vuoksi kumottiin tilapäisesti huhtikuussa, tulivat uudelleen voimaan syyskuun alusta. Kesäkuun kiintiöratkaisuun sisältyi myös eräitä teknisluonteisia uudistuksia, joiden tavoitteena oli osaltaan lisätä kiintiöpolitiikan tehoa. Kiintiöratkaisuilla pyrittiin asteittain

rajoittamaan pankkien luotonantomahdollisuuksia vuoden 1973 aikana ja hidastamaan luottoekspansiota suhdannetilanteen ylikuumenemisen hillitsemiseksi.

Kesäkuun lopun toimenpidekokonaisuuteen liittyi rahalaitoksille annettu lähivuosien luotonantopolitiikan suuntaviivoja koskeva suositus, jolla ensisijaisesti pyrittiin parantamaan suoritettujen toimenpiteiden vaikutusten kohdentumista sekä rahoituskohteiden luonteen että niiden alueellisen jakautuman osalta. Suosituksessa edellytettiin, että luottopyyntöjen tiukentuva karsinta kohdistettaisiin nimenomaan kotitalouksien kestokulutus- ja muihin kulutusluottoihin sekä teollisuuden ja kaupan tarpeettoman varastonmuodostuksen rahoittamiseen. Rahalaitoksia kehoitettiin suosimaan tuotantokapasiteettia laajentavia investointeja erityisesti Etelä-Suomen ulkopuolella, kun taas tuotantokapasiteetin laajennusten kannalta toisarvoista rakennustoimintaa edellytettiin voimakkaasti karsittavan. Samalla Suomen Pankki ilmoitti, että hahmotellun taloudellisen kehityksen toteutuessa pankki pyrkii toisaalta omalta osaltaan luomaan suotuisat rahoitusedellytykset korkeasuhdanteen päätyttyä toteutettaville investoinneille. Pitemmän tähtäimen näkymien osalta pankki totesi, ettei tasapainoista taloudellista kehitystä voida turvata, ellei investointien tehokkuutta pystytä nostamaan. Tästä syystä suosituksessa toivottiin kiinnitettävän kasvavaa huomiota luotonannon suuntautumiseen vaikuttaviin luotonantokriteereihin.

Syyskuussa Suomen Pankki kehotti rahalaitoksia pidättymään kaikkien sellaisten investointien rahoittamisesta, jotka toteutuessaan lisäisivät raaka-
puun käyttöä ja joita ei ollut hyväksytty Metsäteollisuuden Keskusliiton ja Suomen Pankin keskeisen sopimuksen perusteella. Tällä kehoituksella pyrittiin jarruttamaan lähinnä sahateollisuuden laajennusinvestointeja, joille silloinen kysyntä- ja hintatilanne antoi virikkeen mutta joiden pitemmällä tähtäimellä ei katsottu olevan kansantaloudellisesti kestäväällä pohjalla. Samassa kuussa Suomen Pankki kehotti rahalaitoksia pidättyvyyteen eräiden vientitavaroiden ennakkomaksujen rajoittamisesta mahdollisesti aiheutuvan luotontarpeen rahoittamisessa.

Lokakuussa Suomen Pankki kehotti raha- ja luottolaitoksia tekemään kaiken voitavansa katsausvuoden syksyn ja vuoden 1974 aikana aloitettaviksi suunniteltujen rakennustöiden aloitusajankohdan siirtämiseksi. Samalla pankki kehotti rahalaitoksia tiukentamaan asuntojen ja muiden kiinteistöjen ostoon tarkoitettujen luottojen myöntämistä kysynnästä aiheutuvan hintatason nousun hillitsemiseksi. Syynä näihin kehoituksiin oli ennen kaikkea se, että rakennustuotanto oli kasvamassa suuremmaksi kuin rakennusalan tuotantokapasiteetin kannalta voitiin pitää mahdollisena. Rakennuslupien kehitys viittasi lisäksi siihen, että kapasiteettiin kohdistuva paine olisi vuoden 1974 aikana kasvanut entisestään, mikä johtaisi kustannustason ja asuntojen hintojen jatkuvaan nopeaan nousuun.

Suomen Pankki jatkoi vuoden 1973 aikana edelleen talletustodistusten kauppoja. Talletustodistusten määrä nousi vuoden aikana 790 milj. markasta 1 450 milj. markkaan.

Erityisluottojärjestelyt

Suomen Pankki jatkoi osallistumistaan kotimaisten toimitusluottojen rahoitusjärjestelyyn mutta alensi helmikuussa omaa rahoitusosuuttaan 30 %:sta 15 %:iin luototettavaksi jäävästä kauppahinnan osasta. Luotoista perittyä korkoa nostettiin heinäkuun alusta lukien 1 ½ prosenttiyksikköä, mikä vastasi korkokannan yleistä kohoamista. Muilta osin rahoitusjärjestelyyn sovellettiin samoja luottoehtoja kuin edellisenä vuonna.

Rahoitusjärjestelyn puitteissa myönnettiin katsausvuonna 421 milj. markan suuruiset luottovaraukset, joita vastasivat yhteismäärältään 553 milj. markan arvoiset toimitukset. Nämä luottovaraukset, joista Suomen Pankin rahoitusosuus oli 75 milj. mk, olivat suuremmat kuin kahtena edellisellä vuonna yhteensä. Luottoja nostettiin 481 milj. mk, mistä Suomen Pankin rahoitusosuus oli 94 milj. mk. Kotimaisten toimitusluottojen rahoitusjärjestelyn puitteissa myönnettyjen luottojen käytössä oleva määrä kohosi vuoden lopussa 1 061 milj. markkaan eli 15 % suuremmaksi kuin edellisessä vuodenvaihteessa. Suomen Pankin osuus käytössä olevista luotoista oli 271 milj. mk.

Tavaralajikohtaisessa jakautumassa edustivat kemiallisen ja mekaanisen puunjalostusteollisuuden koneet ja laitteet sekä voimalaitoskoneistot ja -laitteet suurinta osaa tehtyihin luottovarauksiin liittyvistä toimituksista. Alusten osuus luottovarauksista laski edelleen ja muodosti enää yhden prosentin koko varausten määrästä. Nostettuihin luottoihin liittyvien toimitusten tavarajakautumassa oli alusten osuus 44 % toimitusten yhteisarvosta, kun taas puunjalostusteollisuuden koneet ja laitteet sekä voimalaitoskoneistot edustivat tuntuvasti vähäisempää osaa nostetuista luotoista kuin luottovarauksista.

Vuoden 1973 loppuun mennessä oli Suomen Pankki antanut luottojärjestelyn aloittamisesta vuodesta 1967 lähtien 706 luottovarausta, joista 75 on peruutettu. Kokonaan takaisin maksettuja luottoja oli vuoden päättyessä 173 ja nostamattomia 120.

Viimeiset aikaisempaan, vuonna 1963 aloitettuun metalliteollisuuden toimitusluottoja koskevaan järjestelyyn liittyvät luotot maksettiin kertomusvuonna pois.

Usvientiluottojärjestelyä jatkettiin entisessä, vuonna 1971 käyttöön otetussa muodossaan. Käytössä olevien luottojen määrä oli vuoden päättyessä 47 milj. mk eli 8 milj. mk suurempi kuin vuoden alussa. Luotonsaa- jien lukumäärä oli vuoden alussa 193 ja lopussa 217. Luottojärjestelyn laa-

jentuminen oli seurausta yleisestä rahoitusmarkkinoiden kiristymisestä vuoden jälkipuoliskolla, mikä sai pankit ja yritykset mahdollisimman suuressa määrin turvautumaan sellaisiin rahoituslähteisiin, joihin rahoitusmarkkinoiden kiristämistoimenpiteet eivät suoranaisesti kohdistu.

III. SUOMEN PANKIN VALUUTTAPOLITIikka

Valuuttakurssit

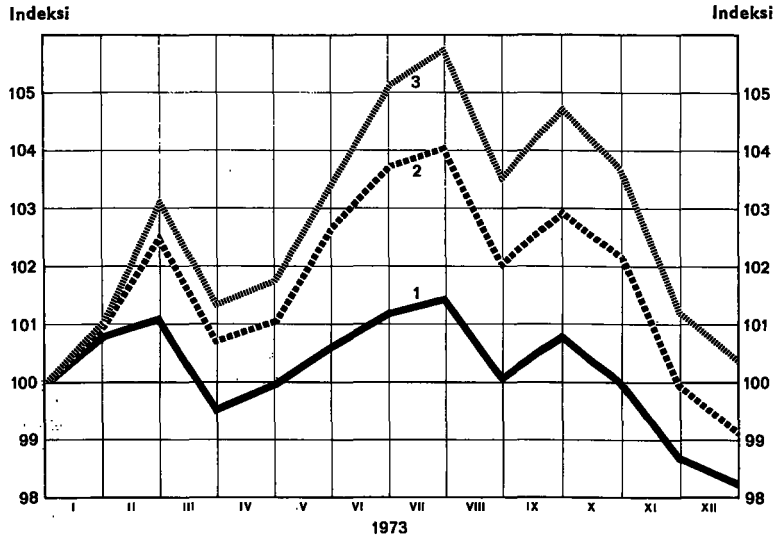
Maaliskuun 30 päivänä 1962 annetun rahalain 2 §:n 1 momentin sekä Kansainvälisen Valuuttarahaston sopimusartiklojen (Sop.S. 45/1969) edellyttämä markan kansainvälinen perusarvo eli pariarvo oli katsausvuoden aikana edelleen 0.211590 grammaa hienoa kultaa.

Helmikuun 15 päivänä Suomen Pankki muutti dollarin devalvoinnin johdosta markan keskuskurssia 4.10 markasta 3.90 markkaan Yhdysvaltain dollarilta. Muutos merkitsi markan revalvoitumista suhteessa dollariin 5.1 prosentilla. Valuuttakurssien päivittäiset vaihtelurajat määrättiin ns. keskuskurssin perusteella. Kesäkuun 4 päivänä Suomen Pankki päätti lopettaa dollarikurssin vaihtelualan alarajan (3.818 markkaa dollarilta) noudattamisen. Siihen saakka dollarin kurssin vaihteluala oli $2 \frac{1}{4}$ % keskuskurssin kahden puolen. Muiden kuin liukuvien kurssien osalta vaihteluala oli enintään $4 \frac{1}{2}$ % keskuskurssien perusteella laskettujen kurssien molemmin puolin.

Vuoden alkupuolella esiintynyt jatkuva epäluottamus Yhdysvaltain dollariin sekä eri maiden pyrkimykset suojautua spekulatiivisten pääomanliikkeiden aiheuttamalta inflaatiopaineelta johtivat tilanteeseen, jossa keskuskurssijärjestelmä laajennettuinekaan valuuttojen vaihteluväleinen ei enää kestänyt valuuttamarkkinoilla syntyneitä paineita.

Yhdysvallat ilmoitti helmikuun 12 päivänä devalvoivansa dollarin 10 prosentilla suhteessa kultaan. Virallinen devalvointipäätös tuli kuitenkin voinmaan vasta lokakuun 18 päivänä. Dollarin arvon laskeminen lievensi kuitenkin vain väliaikaisesti painetta dollaria kohtaan. Dollarin devalvoinnin yhteydessä Japanin jeni laskettiin liukumaan. Italian liira ja Sveitsin frangi olivat liukuneet jo tammikuun lopulta lähtien. Maaliskuun 19 päivästä lähtien liukuivat kaikkien EEC-maiden sekä mm. Ruotsin ja Norjan valuutat suhteessa dollariin. Englantia, Irlantia ja Italiaa lukuun ottamatta EEC-maat päättivät samalla edelleen soveltaa valuuttojensa keskinäisissä suhteissa järjestelmää, jossa ero vahvimman ja heikoimman valuutan välillä sai olla enintään $2 \frac{1}{4}$ %. Järjestelmään liittyivät välittömästi myös Ruotsi ja

KESKIMÄÄRÄINEN PAINOTETTU VALUUTTAKURSSIEN MUUTOS
SUHTEESSA MARKKAAN VUONNA 1973 (indeksi 1. 1. 1973 = 100)

1. Maksuvaluuttaosuuksilla painotettu
2. Vientiosuuksilla painotettu
3. Tuontiosuuksilla painotettu

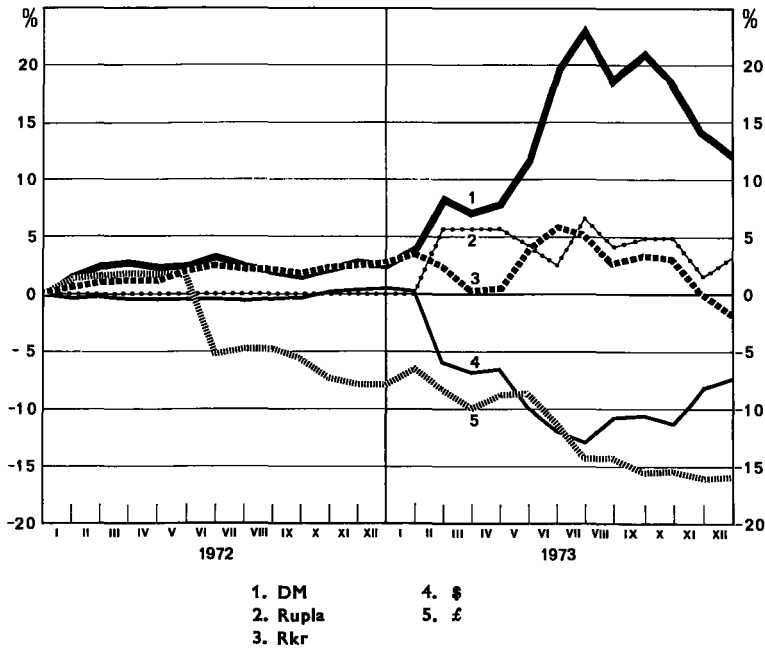
Norja. Vuoden loppua kohti dollarin asema valuuttamarkkinoilla vahvistui Yhdysvaltojen kauppataseen tasapainottumisen ja öljykriisin puhkeamisen johdosta, jonka odotettiin vaikeuttavan energiatilannetta enemmän Euroopassa kuin Yhdysvalloissa.

Katsausvuoden aikana esiintyi huomattavia muutoksia kullan hinnassa vapailla markkinoilla, samalla kun kullan virallisen hinnan alhainen taso verrattuna vapaamarkkinahintaan johti käytännössä keskuspankkien kultavarantojen jäädyttämiseen. Marraskuun 12 päivänä kumottiin maaliskuussa 1968 eräiden keskuspankkien kesken tehty päätös, jonka nojalla viralliset kultamarkkinat oli erotettu yksityisistä. Tästä johtuva kullan hinnan aleneminen oli lyhytaikainen, ja hinta nousi nopeasti vuoden lopulla.

Valuuttamarkkinoilla vallinneen rauhattomuuden sekä valuuttavaran alenemisen johdosta oli kurssienmäärittelytilaisuuksissa tehtyjen valuuttakauppojen arvo varsin korkea ja nousi 2 350 milj. markkaan, kun se vuonna 1972 oli 1 473 milj. mk.

Epävakaiden kansainvälisten valuuttamarkkinoiden vuoksi Suomen Pankin valuuttanoteerauksissa esiintyi vuoden aikana lukuisia katkoja. Valuuttakurssinoteerauksia jouduttiin ajoittain muuttamaan usean kerran päivässä. Kurssveja ei noteerattu dollarin tosiasiallisen devalvaation johdosta helmikuun 12 ja 14 päivän välisenä aikana. Kansainvälisten valuuttamarkkinoiden

TÄRKEIMPIEN VALUUTTOJEN MARKKAMÄÄRÄISTEN MYYNTIKURSSIEN MUUTOKSET
 VUODEN 1972 ALUSTA VUODEN 1973 LOPPUUN

ollessa suljettuina Suomen Pankki ei maaliskuun 2 ja 11 päivän välisenä aikana noteerannut valuuttakursseja mutta oli edelleen valmis myymään dollareita viimeksi noteerattuun myyntikurssiin.

Vuoden 1973 aikana pyrittiin, kuten edellisenäkin vuonna, pitämään Suomen markan keskimääräinen kansainvälinen arvo vakaana. Tämä edellytti elokuuhun saakka dollarin markkakurssin alentamista ja etenkin marraskuusta lähtien taas dollarin markkakurssin nostamista. EEC:n kurssijärjestelmään osallistuvien maiden valuuttakurssien kehitys suhteessa markkaan oli päinvastainen. Vuoden 1972 lopussa vallinneisiin kursseihin verrattuna dollarin kurssi oli katsausvuoden loppuun mennessä alentunut 7.8 % ja punnan peräti 8.9 %. Ruotsin kruunun kurssi oli taas alentunut 4.5 % ja Saksan markan kurssi oli noussut 9.3 %. Ruplan kurssi nousi katsausvuoden aikana 3.2 %. Seuraavalla sivulla olevassa taulukossa on esitetty valuuttojen myyntikurssit vuosien 1972 ja 1973 lopussa.

Oheisista kuvioista ilmenevät Suomen markan kansainvälisen arvon keskimääräiset muutokset vuonna 1973 eri tavoilla painotettuina sekä Suomelle tärkeimpien valuuttojen myyntikurssien kehitys vuoden 1972 alusta vuoden 1973 loppuun.

Valuuttojen myyntikurssit vuosien 1972 ja 1973 lopussa

		29. 12. 1972 mk	31. 12. 1973 mk
New York	1 US \$	4.178	3.854
Montreal	1 C \$	4.200	3.870
Lontoo	1 £	9.815	8.940
Tukholma	100 Skr	88.15	84.20
Oslo	100 Nkr	62.95	67.35
Kööpenhamina	100 Dkr	61.05	61.50
Frankfurt a.M.	100 DM	130.57	142.70
Amsterdam	100 Hfl	129.35	136.70
Bryssel	100 FB	9.470 ¹	9.350 ¹
		9.420 ²	9.360 ²
Zürich	100 Sfr	110.82	118.80
Pariisi	100 FF	81.75 ¹	81.95 ¹
		81.55 ²	79.10 ²
Rooma	100 Lit	—,7172	—,6870
Wien	100 ÖS	18.06	19.52
Lissabon	100 Esc.	15.60	15.10
Reykjavik	100 Ikr	4.28	4.57
Madrid	100 Ptas	6.60	6.80
Moskova, clearing	1 Rub	4.960	5.120

Terminiikauppa

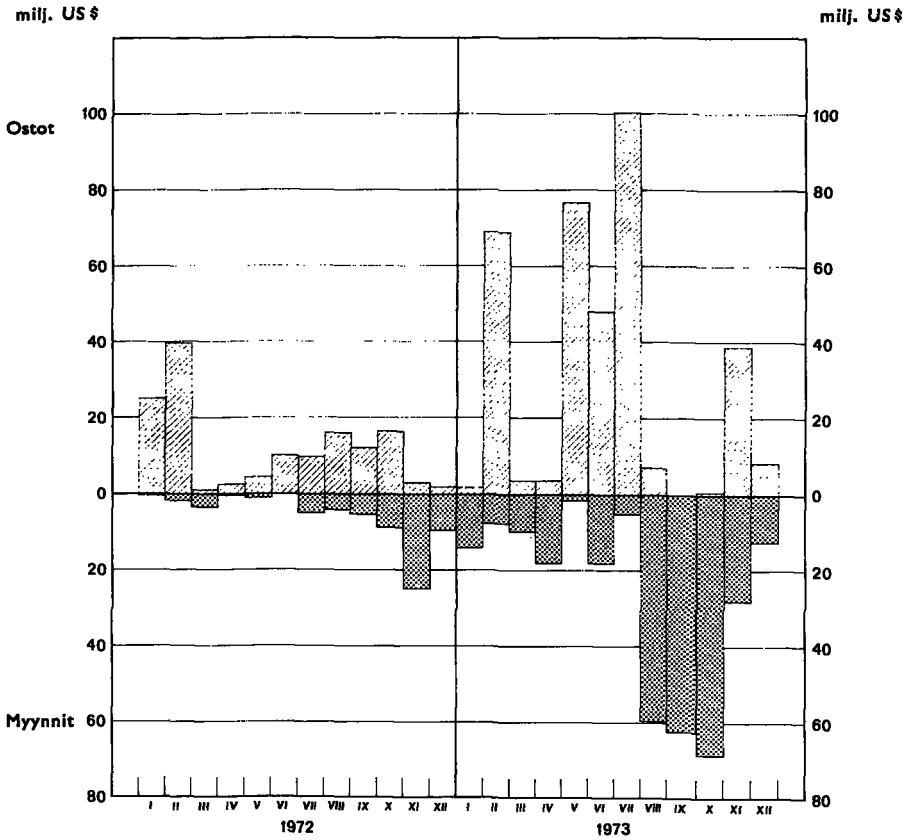
Terminiikauppojen määrä kolminkertaistui katsausvuonna verrattuna vuoteen 1972. Samalla termiinkurssien vaihtelut olivat yleisempiä kuin vuonna 1972, sillä Suomen Pankki pyrki tasoittamaan termiindollarien kysyntää ja tarjontaa. Suomen Pankin termiiniostot olivat vuoden aikana 357 milj. dollaria ja -myynnit 305 milj. dollaria. Lyhyet, 1—3 kuukauden termiinisopimukset olivat edelleen suosittuja ja edustivat runsasta 40 %:a Suomen Pankin tekemistä termiinkaupoista. Pitempien termiinisopimusten merkitys kasvoi kuitenkin verrattuna vuoteen 1972. Suomen Pankin ostot olivat suurimmillaan vuoden keskivaiheilla, myynnit taas alkusyksystä. Joulukuun 31 päivänä Yhdysvaltojen dollarin 3 kuukauden termiinimyynti-kurssi asiakkaille oli 3.879 mk eli 0.65 % (vuositasolla 2.8 %) korkeampi kuin avistamyyntikurssi. Lokakuun aikana ei noteerattu 1 ja 2 kuukauden termiinkursseja.

Suomen Pankin termiinkauppojen kehitys vuoden 1972 alusta vuoden 1973 loppuun ilmenee seuraavalla sivulla olevasta kuviosta.

¹ Kaupallinen kurssi.

² Ei-kaupallinen kurssi.

SUOMEN PANKIN TERMIINIOSTOT JA -MYYNIT VUOSINA 1972 JA 1973

Ulkomaiseen rahoitukseen liittyvät toimenpiteet

Rahamarkkinoiden kireyden ylläpitämiseksi rajoitettiin lyhytaikaisten tuontiluottojen nostoja Suomen Pankin kesäkuun 15 päivänä käyttöön ottamalla tuonnin käteismaksujärjestelmällä. Samalla tuli erityinen pääomantuonnin talletusjärjestelmä voimaan (ks. s. 26). Vientitulojen liiallisen kasvun hillitsemiseksi sekä raakapuun hinnan voimakkaan nousun vaimentamiseksi Suomen Pankki päätti syyskuun 12 päivästä lähtien säädellä puun ja puuteosten vientiennakkojen nostoja.

Vuoden lopussa Suomen Pankilla oli valmiiksi neuvoteltuja valmiusluottoja 300 milj. dollarin arvosta. Valmiusluottoja ei vuoden aikana nostettu.

Ulkomainen maksuliike

Suomella oli katsausvuoden päättyessä kahdenkeskiset maksusopimukset kahdeksan sosialistisen maan kanssa. Sopimusten mukaan oli tilivaluutana Neuvostoliiton ja Romanian kanssa clearingrupla, Bulgarian, Saksan demokraattisen tasavallan sekä Unkarin kanssa clearingdollari ja Kiinan kansantasavallan kanssa clearingmarkka. Puolan ja Tšekkoslovakian kanssa jatkettiin maksujärjestelyä, jonka mukaisesti tilit pidettiin vapaasti vaihdettavina Yhdysvaltain dollareina. Clearingdollareita myytäessä ja ostettaessa noudatettiin edelleenkin Yhdysvaltain dollarin kurssia.

Vuoden alusta toimineen, eräiden OECD-maiden keskuspankkien välisen kurssitakuujärjestelmän puitteissa Suomen Pankki hyvitti markan keskuskurssin muutoksen johdosta eräiden keskuspankkien avistatilejä Suomen Pankissa yhteensä 60 500 markalla. Koska useimmat järjestelmään kuuluvien maiden valuutat alkoivat liukua vuoden toisella neljänneksellä, ei uusia liiketoimia järjestelmän puitteissa myöhemmin katsausvuonna suoritettu.

Pitkäaikaisten pääomanliikkeiden kehitys

Kansainvälisiltä pääomamarkkinoilta nostettiin katsausvuonna ennätysmäärä lainoja. Vaikka euro-obligaatioita emittoitiin edellisvuotista vähemmän, oli uusien lainojen määrä euromarkkinoilla kaikkiaan kaksi kertaa niin suuri kuin vuonna 1972. Voimakas kasvu keskittyi obligaatiolainoja lyhyempiin yksittäisvelkakirjalainoihin. Poikkeuksellisen korkealle noussut korkotaso aiheutti sen, että suuri osa uusista lainoista oli vaihtuvakorkoisia. Vaikka dollarin asema kansainvälisillä pääomamarkkinoilla heikkeni edelleen, oli kuitenkin vielä yli 90 % euromarkkinoilta katsausvuonna nostetuista lainoista dollarimääräisiä. Suomen ottamista uusista pitkäaikaisista ulkomaisista lainoista oli dollarimääräisten lainojen osuus sen sijaan vain runsas kolmasosa.

Suomen pitkäaikainen ulkomainen velka oli vuoden 1973 lopussa 10 594 milj. mk. Pitkäaikaisia ulkomaisia lainoja nostettiin 1 969 milj. mk, joka oli kolmanneksen vähemmän kuin edellisenä vuonna. Kuoletukset olivat 1 360 milj. mk, joka puolestaan oli kolmanneksen edellisvuotista enemmän. Nettomääräisesti pääomantuonti oli täten 609 milj. mk, kun se oli edellisenä vuonna ollut 2 026 milj. mk. Melkein kaikki uudet lainat suuntautuivat yksityiseen sektoriin. Valtion ja kuntien nostot jäivät jopa 174 milj. mk kuoletuksia pienemmiksi.

Pitkäaikaisen velan nostoista tapahtui viime vuonna 65 % rahoituslainoina. Rahoituslainavelan nettomääräinen kasvu jäi kuitenkin runsaiden kuoletuksien takia alle puoleen koko velan nettokasvusta. Se oli vain 273 milj. mk, kun rahoituslainavelka oli edellisenä vuonna kasvanut 1 757 milj. mk. Tuontiluottovelka kasvoi hieman edellisvuotista enemmän, 276 milj. mk.

Suomen pitkäaikainen velka ja saatava lainojen luonteen mukaan jaoteltuna, milj. mk

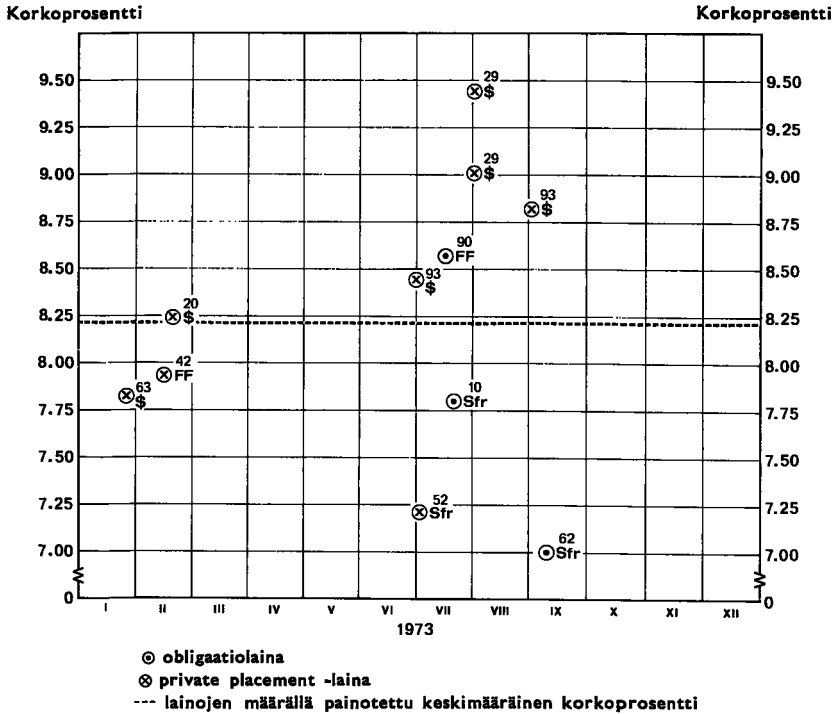
	31. 12. 1972	Nostot	Muutokset 1973		31. 12. 1973
			Kuoletukset	Nettomuutos	
Rahoituslainat	8 407	1 273	1 000	+273	8 680
Valtioilta	402		0	90	312
Kansainvälisiltä rahalaitoksilta	561		42	81	522
Obligaatiolainat ..	2 680		153	167	2 666
Muut rahoituslainat	4 764	1 078	662	+416	5 180
Tuontituotot	1 444	623	347	+276	1 720
Tytäryhtiölainat	134	73	13	+ 60	194
Velka yhteensä	9 985	1 969	1 360	+609	10 594
Kehitysluotot	6	23	0	+ 23	29
Vientituotot	1 452	310	344	— 34	1 418
Tytäryhtiölainat	512	68	30	+ 38	550
Saatava yhteensä ..	1 970	401	374	+ 27	1 997
Nettovelka	8 015	1 568	986	+582	8 597

Private placement -lainoja, jotka yllä olevassa taulukossa sisältyvät ryhmään »muut rahoituslainat», otettiin viime vuonna ulkomailta kahdeksan, yhteensä 421 milj. markan arvosta. Kuusi niistä oli dollarimääräisiä ja Ranskan sekä Sveitsin frangin määräisiä kumpaakin yksi. Obligaatiolainojen osuuden pieneneminen koko lainamarkkinoilla ilmeni myös siitä, että Suomeen otettujen uusien obligaatiolainojen lukumäärä jäi kolmeen, kun se oli edellisenä vuonna ollut yksitoista. Obligaatiolainoja kuoletettiin katsausvuoden aikana enemmän kuin nostettiin. Uusista obligaatiolainoista oli kaksi Sveitsin ja yksi Ranskan frangin määräisiä. Kuviossa sivulla 26 on esitetty vuonna 1973 ulkomailta liikkeeseen laskettujen suomalaisten obligaatio- ja private placement -lainojen efektiiviset korkokustannusprosentit lainanottajalle. Lainojen määrällä painotettu korkojen keskiarvo oli katsausvuonna 8.22 %; edellisenä vuonna se oli 7.87 %. Kuten vuonna 1972 on myös katsausvuonna kaikki Sveitsin frangin määräiset lainat saatu mainittua keskiarvoa alhaisemmalla korolla. Vastaavasti on vain yhden dollarilainan korko tätä keskiarvoa alhaisempi.

Vuoden 1973 lopussa oli Suomen pitkäaikaisesta ulkomaisesta velasta 45 % dollareina, 25 % D-markkoina ja 12 % Sveitsin frangeina. Loppuosa jakautui usean eri valuutan kesken. Velanhoidokustannukset, lainojen korot ja kuoletukset olivat 2 025 milj. mk eli neljänneksen edellisvuotista suuremmat. Velanhoidosuhte eli velanhoidokustannuksien suhde vaihtotaseen tuloihin nousi edellisvuotisesta vajaan prosenttiyksikön 11 %:iin (ks. kuvio s. 27).

Suomen pitkäaikainen ulkomainen saatava kasvoi vuoden 1973 aikana vain 27 milj. mk. Se oli vuoden päättyessä 1 997 milj. mk. Merkittävää oli

VUONNA 1973 ULKOMAILLA LIIKKEESEEN LASKETTUJEN OBLIGAATIO- JA PRIVATE PLACEMENT -LAINOJEN LIIKKEESEENLASKUAJANKOHDAN MUKAISET EFEKTIIVISET KORKOKUSTANNUKSET LAINANOTTAJALLE (luvut milj. mk)

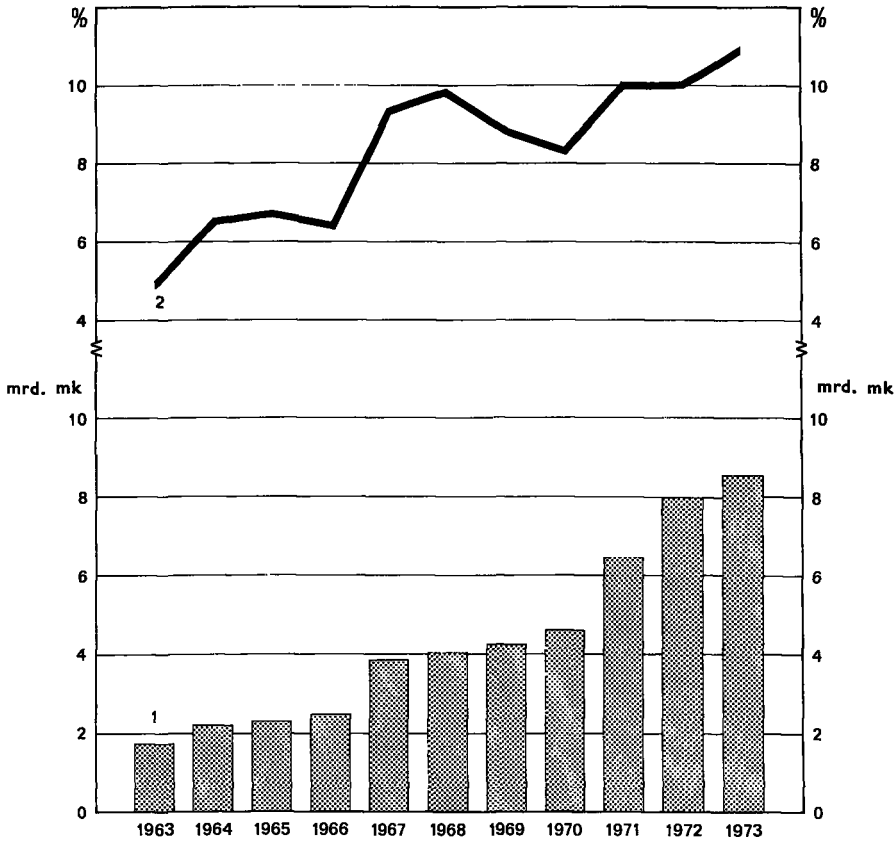

vientiluottosaatavien väheneminen 34 milj. mk. Pitkäaikaisen ulkomaisen nettovelan lisäys oli kolmannes edellisvuotisesta eli 582 milj. mk. Pitkäaikainen nettovelka oli täten vuoden päättyessä 8 597 milj. mk.

Kesäkuun 15 päivästä lähtien alkoi Suomen Pankki soveltaa pääoman tuontiin ehtoa, jonka mukaan lainanottaja voidaan velvoittaa tallettamaan ulkomailta otettava laina määräajaksi joko kokonaan tai osittain Suomen Pankkiin. Talletusehdon soveltamisella pyritään estämään kansantalouden ylikuumenemistä. Katsausvuoden päättyessä oli Suomen Pankissa pääomantuontitalletuksia 214 milj. mk.

Suorat sijoitukset, sekä Suomesta ulkomaille että ulkomailta Suomeen, pysyttelivät edelleen vuoden 1973 aikana suhteessa kaikkiin pitkäaikaisiin pääomanliikkeisiin melko vähäisinä. Suomen Pankki myönsi uusia lupia Suomeen tehtäviin sijoituksiin 82 milj. markan arvosta. Tästä oli melkein 40 % peräisin Ruotsista. Samanaikaisesti myönnettiin Suomeen tehtyjen sijoitusten repatriointeihin eli sijoituspääoman kotiuttamiseen lupia 78 milj. markan arvosta. Vuoden lopussa oli Suomessa 712 yritystä, joissa oli ulkomaista omistusta. Niistä oli yli puolet markkinointiyrityksiä. Suomesta ulkomaille

PITKÄAIKAINEN NETTOVELKA JA VELANHOITOSUHDE VUOSINA 1963—1973

1. Pitkäaikainen nettovelka (velka miinus saatava) kunkin vuoden lopussa
2. Velanhoitosuhde eli kuoletusten ynnä korkojen suhde vaihtotaseen tuloihin

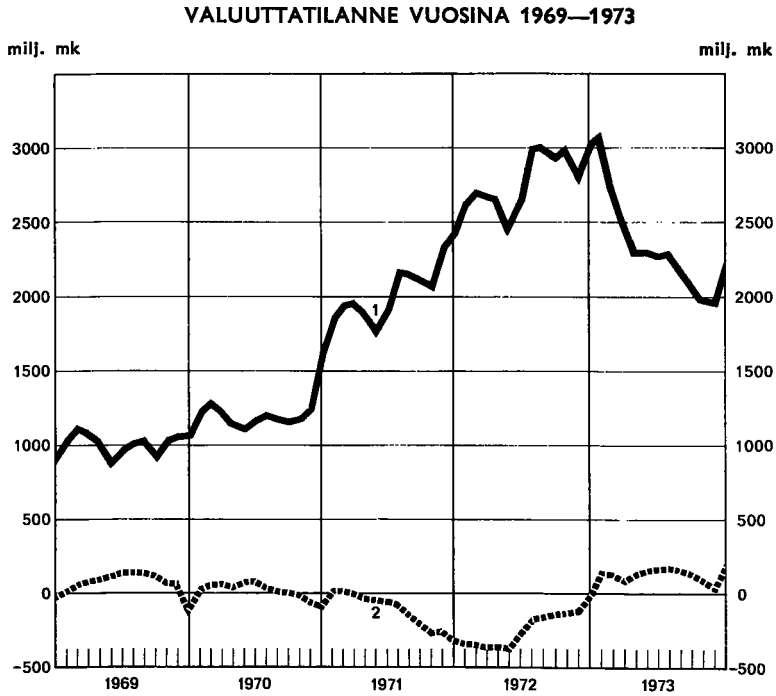
tehtäviin suoriin sijoituksiin myönsi Suomen Pankki lupia 133 milj. markan arvosta. Puolet tästä määrästä suuntautui Englantiin. Ulkomaille tehtyjen sijoitusten repatriointeihin myönnettiin lupia 78 milj. markan arvosta. Vuoden lopussa oli ulkomailla 523 yritystä, joissa oli suomalaista omistusta. Näistä oli yli 60 % markkinointiyrityksiä.

Suorat sijoitukset vuosina 1968—1973, milj. mk

Vuosi	Yhteensä	Suomeen		Yhteensä	Ulkomaille	
		Teollisuuteen	Markkinointi-yrityksiin		Teollisuuteen	Markkinointi-yrityksiin
1968	27	9	18	86	81	5
1969	94	47	47	46	31	15
1970	46	13	33	37	15	22
1971	91	32	59	60	26	34
1972	103	18	85	144	119	25
1973	82	26	56	133	86	47

Valuuttatilanne

Valuuttatilanteen kehitystä vuoden 1973 aikana Suomen Pankin ja valuuttapankkien osalta valaisevat alla oleva kuvio ja seuraava asetelma.

1. Suomen Pankin ja valuuttapankkien varanto
2. Siitä sidottuja valuuttoja

	Varanto 29. 12. 1972			Varanto 31. 12. 1973			Muutos		
	Suomen Pankki	Muut	Yhteensä	Suomen Pankki	Muut	Yhteensä	Suomen Pankki	Muut	Yhteensä
	milj. mk								
Kulta	205	—	205	121	—	121	— 84	—	— 84
Erityiset nosto-oikeudet	283	—	283	285	—	285	+ 2	—	+ 2
Kultaosuus Kansainvälisessä Valuuttarahastossa	268	—	268	268	—	268	—	—	—
Vaihdettavat valuutat	1 814	463	2 277	1 189	165	1 354	—625	—298	—923
Sidotut valuutat .	—6	—3	—9	210	2	212	+216	+ 5	+221
Yhteensä	2 564	460	3 024	2 073	167	2 240	—491	—298	—784

Vaihtotaseen kasvavan vajauksen sekä pääomantuonnin vähentymisen johdosta koko maan valuuttavaranto väheni vuoden aikana 784 milj. mk eli 2 240 milj. markkaan. Suomen Pankin kulta- ja valuuttavaranto väheni 491 milj. mk ja valuuttapankkien ulkomaiset nettosaatavat vähenivät 293 milj. mk. Vuoden 1973 lopussa oli Suomen Pankin valuuttavarannosta 6 % kultaa, 14 % erityisiä nosto-oikeuksia, 13 prosentin suuruinen kultaosuus Valuuttarahastossa sekä 57 % vaihdettavia valuuttoja. Sidotuilla tileillä ollut saatava vastasi 10 %:a pankin kulta- ja valuuttavarannosta.

IV. SUOMEN PANKIN TASEET

Suomen Pankin taseista on vuosikirjan taulukko-osastossa yksityiskohtaisia lukuja. Seuraavassa esitetään tase-erien sisällöstä ja kehityksestä eräitä täydentäviä tietoja ja yhteenvetoja.

Ulkomaiset tilit

Suomen Pankin ulkomaiset tilit kehittyivät katsausvuonna seuraavasti:

	29. 12. 1972	31. 12. 1973	Muutos
		milj. mk	
Kulta	205	121	— 84
Erityiset nosto-oikeudet	283	285	+ 2
Kultaosuus Kansainvälisessä Valuuttarahastossa	268	268	+ 0
Ulkomaiset valuutat	1 929	1 546	—383
Ulkomaiset vekselit	110	96	— 14
Ulkomaiset obligaatit	117	177	+ 60
Markkaosuus Kansainvälisessä Valuuttarahastossa	530	530	— 0
Vastaavat	3 442	3 028	—419
Ulkomaiset valuuttatilit	78	80	+ 2
Ulkomaiset markkatilit	43	67	+ 24
Kansainvälisen Valuuttarahaston markkatilit ..	530	530	— 0
Osoitetut erityiset nosto-oikeudet	258	258	—
Vastattavat	909	985	+ 26
Ulkomainen nettosaatava	2 583	2 088	—445

Pankin kultavaranto ja ulkomaiset valuuttasaatavat supistuivat 467 milj. mk. Valuuttavelat sen sijaan kasvoivat yhteensä 26 milj. mk. Pankin kulta- ja valuuttavaranto supistui nettomääräisesti 491 milj. mk ja oli vuoden päättyessä 2 073 milj. mk.

Valtion tilit

Seuraavasta asetelmasta käy ilmi Suomen Pankin ja valtion välisten tilien kehitys:

	29. 12. 1972	31. 12. 1973 milj. mk	Muutos
Shekkitili	1	2	+ 1
Vientimaksutili	2	1	— 1
Suhdanneverovarot	42	22	— 20
Valtion suhdannerahaston tili	4	509	+ 505
Vastattavat	49	534	+ 485

Valtio lisäsi suhdannevarauksiaan huomattavasti vuoden 1973 aikana. Täten valtion suhdannerahastoon siirrettiin 500 milj. mk, mikä korkoineen näkyy valtion suhdannerahaston tilin 505 milj. markan kasvuna. Suhdanneverovaroja ja vientimaksutilin varoja sen sijaan purettiin yhteensä 21 milj. mk. Suomen Pankin taseessa kyseiset valtion varat sisältyvät »määräaikaisiin kotimaisiin sitoumuksiin».

Asetelman ulkopuolelle jäävät pankin omistamat valtion obligaatiot sekä valtiolle myydyt talletustodistukset.

Pankkien tilit

Suomen Pankin asemaa pankkeihin nähden kuvaa seuraava asetelma:

	29. 12. 1972	31. 12. 1973 milj. mk	Muutos
Diskontatut vekselit	752	2 556	+ 1 804
Rediskontatut vekselit	1	—	— 1
Shekkitilit	5	61	+ 56
Vastaavat	758	2 617	+ 1 859
Postipankin shekkitili	2	2	+ 0
Yksityisten rahalaitosten shekkitilit	—	—	—
Mortgage Bank of Finland Oy	0	3	+ 3
Vastattavat	2	5	+ 3
Pankkien nettovelka	756	2 612	+ 1 856

Liikepankkien diskonttaamien vekseleiden määrä kasvoi vuoden 1973 aikana 1 804 milj. mk. Rediskontattuja vekseleitä ei sen sijaan vuoden lopussa enää ollut. Yksityisten rahalaitosten shekkitileillä Suomen Pankin saatava pankeilta kasvoi 56 milj. mk.

Vastattavien puolella Postipankin shekkitili oli vuoden lopussa saman suuruinen kuin edellisen vuoden päättyessä.

Pankkien nettovelka Suomen Pankille kasvoi vuoden aikana 1 856 milj. mk ja oli vuoden lopussa 2 612 milj. mk. Tällöin ei ole otettu lukuun pankin omistuksessa olevia eri raha- ja luottolaitosten obligaatioita eikä toiselta puolen näille myytyjä Suomen Pankin talletustodistuksia.

Pankkien asemaa tarkasteltaessa on lisäksi otettava huomioon ne asetelmaan sisällyttömät vastuut, jotka ovat syntyneet eri rahoitusjärjestelyjen yhteydessä. Suomen Pankin ostamia vekseleitä, joiden maksamisesta pankit ovat vastuussa, ovat uusvientiluottovekselit sekä vuoden alussa vielä lunastamattomat vuoden 1963 toimitusluottojärjestelyyn liittyvät vekselit samoin kuin ulkomaan valuutan määräiset vientivekselit. Näistä viimeksi mainitut muodostavat pääosan tase-erästä »ulkomaiset vekselit». Vastuisiin kuuluvat myös vuoden 1967 toimitusluottojärjestelyyn liittyvät lainat, jotka on annettu asianomaisten pankkien takuuta vastaan, sekä pankeilta termiiniehdoin ostetut obligaatiot.

Yritysten tilit

Suomen Pankin asema yksityisiin yrityksiin nähden kehittyi seuraavasti:

	29. 12. 1972	31. 12. 1973 milj. mk	Muutos
Markkamääräiset vekselit	44	58	+ 14
Lainat	272	304	+ 32
Muut saatavat	5	10	+ 5
Vastaavat	321	372	+ 51
Shekkitilit	1	5	+ 4
Muut vaadittaessa maksettavat sitoumukset ...	1	10	+ 9
Määräaikaiset sitoumukset	61	232	+ 171
Vastattavat	63	247	+ 184
Nettoluotonanto yrityksille	258	125	—133

Markkamääräisiin vekseliluottoihin sisältyvien liikepankkien välittämien uusvientiluottojen käytössä oleva määrä lisääntyi 8 milj. mk ja oli vuoden päättyessä 47 milj. mk. Lainoista oli pääosa vuonna 1967 käynnistettyyn toimitusluottojärjestelyyn liittyviä lainoja. Näiden määrä lisääntyi vuoden aikana 35 milj. mk ja oli vuoden päättyessä 271 milj. mk.

Vastattavien puolella muihin vaadittaessa maksettaviin sitoumuksiin sisältyi tuonnin käteismaksujärjestelmään perustuvia tuontimaksujen talletuksia vuoden lopussa 6 milj. mk.

Määräaikaisiin kotimaisiin sitoumuksiin kuuluvien uusien, vuoden 1968 jälkeen tehtyjen investointitalletusten määrä supistui 33 milj. markasta 4 milj. markkaan. Vanhoja investointitalletuksia oli vuoden päättyessä 1 milj. mk ja investointitalletusten yhteismäärä oli siten 5 milj. mk. Samaan tase-erään sisältyivät vuoden 1973 aikana tehdyt pääomantuontitalletukset, joiden yhteismäärä vuoden lopussa oli 214 milj. mk.

Muut tilit

Niistä omaisuustaseen vastaaviin kuuluvista tase-eristä, jotka eivät esiinny edellä tarkastelluissa asetelmissa, voidaan kotimaisten obligaatioiden määrän todeta vähentyneen vuoden aikana 47 milj. markasta 33 milj. markkaan. »Muihin varoihin» kirjattu metalliraha on pankin kassassa olevaa rahaa. Liikkeessä olevan metallirahan määrä, jonka arvoa ei kirjata pankin taseeseen, kasvoi vuoden aikana 165 milj. markasta 191 milj. markkaan. Liikkeessä olevan metallirahan kehitys ja koostumus esitetään taulukoissa 7 ja 9.

Taseen mukaan liikkeessä oleva setelistö oli vuoden lopussa 1 907 milj. mk. Tämän lisäksi tase-erään »muut vaadittaessa maksettavat sitoumukset» sisältyy vanhan rahayksikön määräisiä seteleitä 10 milj. mk. Kun nämä vanhanmalliset setelit otetaan huomioon, koko liikkeessä olevan setelistön määrä oli vuoden lopussa 1 917 milj. mk. Vuoden aikana setelistö kasvoi 177 milj. mk eli 10.2 %.

Ensisijainen setelinkate, johon luetaan kulta ja pankin ulkomaiset saatavat, supistui vuoden 1973 aikana 451 milj. mk ja oli vuoden päättyessä määrältään 2 395 milj. mk. Toissijaisen katteen yläraja oli vuoden lopussa ohjesäännön väliaikaisen muutoksen perusteella 1 500 milj. mk. Tämän vuoksi katekelpoisten diskontattujen vekselien lisääntyminen 863 milj. markalla nosti toissijaisen katteen 1 204 milj. markkaan, jolloin koko setelinanto-oikeus kasvoi 412 milj. mk. Kun toisaalta liikkeessä oleva setelistö ja vaadittaessa maksettavat sitoumukset sekä shekkiluotoista nostamatta oleva määrä lisääntyivät yhteensä 218 milj. mk, kasvoi setelinantovara 194 milj. mk. Sen suuruus oli vuoden lopussa 1 514 milj. mk. Tietoja setelinannosta esitetään taulukossa 6.

Pankin omien varojen suuruus ilman tilivuoden voittoa oli tilinpäätöksen mukaan 714 milj. mk eli 40 milj. mk suurempi kuin edellisen vuoden lopussa. Lisäys johtui siitä, että vararahastoon siirrettiin puolet vuoden 1972 voitosta. Näiden varojen lisäksi pankilla on sellaisia omaisuuseriä, jotka eivät näy pankin omaisuustaseessa. Niihin kuuluvat arvonalennuksiin sisältyvien varausten lisäksi pääkonttorin ja haarakonttorien toimitalot, setelipaino, eräät muut pankin toiminnan kannalta tarpeelliset kiinteistöt sekä osakkeet, lähinnä Tervakoski Oy:n osake-enemmistö.

Suomen Pankin tulostaseen kehitys ilmenee taulukosta 3. Pankin kokonaistuotot lisääntyivät edellisestä vuodesta 76 milj. mk. Korot kotimaisesta lainausliikkeestä kasvoivat 98 milj. mk. Sen sijaan korot ulkomaisilta kirjeenvaihtajilta supistuivat 21 milj. mk, kun taas obligaatioiden korkotuotto pysyi miltei entisellään.

Pankin kokonaiskulut olivat 154 milj. mk eli 57 milj. mk suuremmat kuin edellisenä vuonna. Korot talletuksista nousivat 34 milj. mk. Palkkojen ja palkkioiden lisäys oli 3 milj. mk. Setelien valmistuskulut lisääntyivät 3 milj. mk. Poistot lisääntyivät 6 milj. mk. Sen lisäksi oli korkoja ulkomaisista luotoista 5 milj. mk sekä agiokuluja 2 milj. mk. Pankin voitto oli 98 milj. mk. Pankin ohjesäännön mukaan puolet siitä on siirretty vararahastoon. Voiton toisen puolen käytöstä päättää eduskunta.

V. SUOMEN SUHTEET KANSAINVÄLISIIN RAHALAITOKSIIN

Suomen Pankki hoitaa yhteydet Kansainväliseen Valuuttarahastoon sekä yhdessä asianomaisten ministeriöiden kanssa Kansainväliseen Jälleenrakennuspankkiin, Kansainväliseen Rahoitusyhtiöön ja Kansainväliseen Kehittämisyhtiöön, joiden jäsen Suomi on. Edellä mainittujen lisäksi Suomi on jäsenenä Aasian Kehityspankissa ja Afrikan Kehitysrahastossa. Suomen Pankki toimii kyseisten kansainvälisten rahoituslaitosten sopimusartiklojen mukaisena talletuspaikkana Suomessa. Kansainvälisessä Järjestelypankissa Suomen Pankki on itse osakkaana.

Kansainvälinen Valuuttarahasto

Kansainvälisen maksujärjestelmän uudistustyö oli katsausvuonna Kansainvälisen Valuuttarahaston (IMF) toiminnassa etualalla. Rahaston rahoitusoperaatiot jäivät suhteellisen vähäisiksi, kun taas asiantuntija-apu laajeni voimakkaasti.

Valuuttamarkkinoiden epävakaa tila vaikutti katsausvuonna merkittävästi rahaston toimintaan. Kullan asemaa ja arvoa koskeva epävarmuus ja se, että jäsenmaan velkaantuneisuus rahastoon on erityisten nosto-oikeuksien (SDR) kautta sidottu kultaan, olivat omiaan vähentämään jäsenmaiden halukkuutta nostaa lainaa rahastosta. Lisäksi kansainväliset rahoitusmarkkinat olivat verraten kevyet. Valuuttakurssien suurempi joustavuuskin osaltaan vähensi ulkoista rahoitustarvetta. Niinpä valuuttojen nostot rahaston yleistililtä olivat vuonna 1973 edelliseen tilivuoteen verrattuna vähentyneet enemmän kuin puolella eli 733 milj. erityistä nosto-oikeutta vastaavaan määrään. Valuuttojen takaisinostot (ts. nostojen takaisinmaksut) laskivat vastaavasti 615 milj. erityiseen nosto-oikeuteen edellisen vuoden 1 318 miljoonasta. Kehitysmaiden nostot ns. compensatory financing -järjestelmän puitteissa vastasivat 114 milj. erityistä nosto-oikeutta. Rahasto päätti raaka-aineiden ns. puskurivarastoja koskevan rahoitusjärjestelmänsä aktivoimisesta kaakaon osalta; aikaisemmin sitä on käytetty kansainvälisten tinavarastojen muodostamisen yhteydessä.

Rahaston jäsenosuuksina kertyneet varat vastasivat vuoden 1973 lopussa 29.2 mrd. erityistä nosto-oikeutta. Kaiken kaikkiaan käytössä olevien nostojen määrä joulukuun puolivälissä vastasi noin 3.5 mrd. erityistä nosto-oikeutta. Rahasto hyväksyi katsausvuoden aikana 15 maata koskevat, yhteensä 351 milj. erityistä nosto-oikeutta vastaavat valmiusluottojärjestelyt.

Uusia erityisiä nosto-oikeuksia ei vuoden aikana jaettu, joten niiden kokonaismäärä pysyi edelleen 9 315 miljoonana yksikkönä. Erityisiä nosto-oikeuksia koskevissa transaktioissa siirryttiin käyttämään markkinanoteerauksiin pohjautuvia kurseja. Katsausvuonna Yhdysvaltojen dollari devalvoitiin uudelleen ja sen kulta-arvoksi määrättiin 42.2222 dollaria unssilta. Koska erityisten nosto-oikeuksien kulta-arvo on pysynyt muuttumattomana, vastaa yksi erityinen nosto-oikeus noin 1.2 Yhdysvaltain dollaria.

Jäsenmaat eivät osallistu Valuuttarahaston tulo- ja menoarvion rahoittamiseen, vaan rahasto pyrkii kattamaan hallintokulunsa lähinnä erilaisista luottotransaktioista jäsenmailta perimillään maksuilla. Rahaston tilivuoden tappio, 21.7 milj. erityistä nosto-oikeutta, katettiin vararahastosta.

Katsausvuonna purettiin kullan kaksihintajärjestelmää koskenut sopimus, jonka seitsemän teollistuneen maan keskuspankit olivat solmineet vuonna 1968. Tämän johdosta purettiin myös Kansainvälisen Valuuttarahaston ja Etelä-Afrikan tasavallan välinen sopimus, jonka mukaan Etelä-Afrikka saattoi eräissä tilanteissa myydä rahastolle uutta monetääristä kultaa ennalta määrättyyn hintaan.

Vuoden 1973 aikana ei Suomella ollut käytössään rahaston yleistilin varoja. Valuuttarahasto ei myöskään osoittanut markkoja muiden jäsenmaiden käyttöön eikä ostanut markkoja erityisiä nosto-oikeuksia vastaan, joten Suomen ns. superkultaosuus (9 % jäsenosuudesta) säilyi muuttumattomana. Rahaston markkasaatavat olivat siis vuoden 1973 lopussa 66 % maamme jäsenosuudesta. Suomen jäsenosuus oli 190 milj. erityistä nosto-oikeutta eli 798 milj. mk, joka on 0.65 % rahaston jäsenosuuksina kertyneistä varoista. Suomen hallussa olevien erityisten nosto-oikeuksien määrä kasvoi saatujen korkojen johdosta 67.8 milj. yksikköön eli 284.7 milj. markkaan.

Valuuttarahaston puiteissa toimiva ns. kahdenkymmenen komitea ja sen avuksi perustettu varamieskomitea jatkoivat edelleen kansainvälisen maksujärjestelmän uudistamiseen liittyvää selvitystyötään mm. vuosikokouksen yhteydessä perustetuissa työryhmissä. Rahaston vuosikokouksessa todettiin uudistustyön olevan vielä keskeneräinen ja kahdenkymmenen komitealle annettiin tehtäväksi jatkaa selvitystyötään pidentämällä siihen varattua määräaikaa vuoden 1974 heinäkuun loppuun. Pääongelmina olivat edelleen tehokkaan sopeutumismekanismien luominen, lyhytaikaiset pää-

omanliikkeet, valuuttojen vaihdettavuus, kansainvälisen likviditeetin säätely, eri varantovälineiden asema ja ominaisuudet sekä kehitysmaiden monetäänäiset ongelmat. Energiakriisin myötä maksujärjestelmän uudistamistyö joutui kuitenkin loppuvuodesta uuteen vaiheeseen, jonka edellyttämistä toimenpiteistä ei vuoden aikana sen enempää kahdenkymmenen komiteassa kuin Valuuttarahastossakaan tehty päätöksiä.

Vuoden 1973 aikana rahastoon liittyi uudeksi jäseneksi Bahamasaaret. Täten vuoden lopussa rahastossa oli 126 jäsentä, joista 116 otti osaa erityisten nosto-oikeuksien järjestelmään. Rahaston monivuotisen pääjohtajan PIERRE-PAUL SCHWEITZERIN tilalle uudeksi pääjohtajaksi tuli syyskuussa hollantilainen H. JOHANNES WITTEVEEN.

Kansainvälisen Valuuttarahaston Nairobissa syyskuun 24—28 päivinä pidettyyn vuosikokoukseen osallistuivat Suomen edustajina rahaston hallintoneuvoston jäsen, Suomen Pankin johtokunnan puheenjohtaja MAUNO KOIVISTO ja hänen varamiehensä, pankin johtokunnan jäsen JAAKKO LASSILA. Pankinjohtaja JAAKKO LASSILA oli myös kahdenkymmenen komiteassa varamiehenä. Suomen nimeämänä neuvonantajana varamieskomiteassa toimi johtaja JORMA ARANKO Suomen Pankista.

Yhteiseksi edustajakseen rahaston johtokuntaan norjalaisen ERIK BROFOSIN tilalle marraskuun alusta tämän jäljellä olevaksi toimikaudeksi Pohjoismaat valitsivat Ruotsin keskuspankin entisen pääjohtajan PER ÅSBRINKIN. Hänen varamiehenään toimii ruotsalainen SVEN LAMPE.

Kansainvälinen Jälleenrakennuspankki

Kansainvälisessä Jälleenrakennuspankissa (IBRD) eli Maailmanpankissa oli vuoden 1973 lopussa kaikkiaan 123 jäsenmaata. Uudeksi jäseneksi liittyi Bahamasaaret.

Maailmanpankin osakepääoma oli katsausvuoden lopussa 25,2 mrd. dollaria, josta Suomen osuus oli 162,1 milj. dollaria eli 0,64 % osakepääomasta. Suomen valtion merkitsemistä osakkeista on kultana ja dollareina suoritettu 1 % sekä vaihdettavina markkoina Maailmanpankin tilille Suomen Pankissa 9 %. Suomen merkitsemien osakkeiden maksamatta oleva 90 %:n suuruinen osa voidaan määrätä maksettavaksi ainoastaan Maailmanpankin sitoumusten täyttämisen sitä vaatiessa.

Maailmanpankki myönsi 30. 6. 1973 päättyneen tilivuoden aikana yhteensä 2 051 milj. dollarin suuruiset lainat 42 maahan. Valtaosa lainoista myönnettiin kehitysmaille. Antolainaukseen tarvittavat varat Maailmanpankki sai paitsi omasta pääomastaan ennen kaikkea kansainvälisillä pääomamarkkinoilla liikkeeseen laskemistaan obligaatioista. Tilivuonna 1973 Maailmanpankki laski liikkeeseen 22 obligaatiolainaa. Viime vuosina pankki on hakeutunut myös arabimaiden pääomamarkkinoille.

Jäsenvaltiot eivät osallistu Maailmanpankin tulo- ja menoarvion rahoittamiseen, vaan pankki hoitaa kaikki hallintokulunsa juoksevilla tuloillaan. Maailmanpankin 30. 6. 1973 päättyneen tilivuoden voitto oli 185 milj. dollaria.

Seuraavassa asetelmassa esitetään eräitä tietoja Suomen Maailmanpankilta saamista lainoista vuoden 1973 lopun tilanteen mukaisesti.

Lainasopimus allekirjoitettu	Nimellisarvo \$	Korko %	Laina-aika, vuotta	Kuolotukset 31. 12. 1973 mennessä \$	Käytössä 31. 12. 1973 \$	Nostamatta 31. 12. 1973 \$
1. 8. 1949	12 500 000	4	15	12 500 000	—	—
17. 10. 1949	2 300 000	3	2	2 300 000 ¹	—	—
30. 4. 1952	20 000 000	4 ³ / ₄	18	20 000 000	—	—
13. 11. 1952	3 479 464	4 ³ / ₄	18	3 479 464 ²	—	—
24. 3. 1955	12 000 000	4 ⁵ / ₈	15	12 000 000	—	—
22. 5. 1956	15 000 000	4 ³ / ₄	20	12 035 000	2 965 000	—
16. 3. 1959	37 000 000	5 ³ / ₄	15	32 983 000	4 017 000	—
9. 8. 1961	25 000 000	5 ³ / ₄	15	17 077 000	7 923 000	—
15. 8. 1962	25 000 000	5 ³ / ₄	20	8 850 000	16 150 000	—
18. 9. 1963	7 000 000	6	16	4 565 650	2 434 350	—
10. 7. 1964	28 500 000	5 ¹ / ₂	15	11 977 000 ³	16 523 000	—
30. 6. 1965	14 000 000	5 ¹ / ₂	17	8 395 756 ⁴	5 604 244	—
27. 4. 1966	20 000 000	6	15	5 570 000	14 430 000	—
24. 1. 1969	22 000 000	6 ¹ / ₂	17	6 403 647	15 596 353	—
15. 10. 1970	20 000 000	7 ¹ / ₄	17	1 199 893	14 017 866	4 782 241
17. 2. 1971	13 000 000	7 ¹ / ₄	15	—	11 905 879	1 094 121
28. 12. 1972	20 000 000	7 ¹ / ₄	15	—	3 701 853	16 298 147
	\$ 296 779 464			\$ 159 886 410	\$ 115 268 545	\$ 22 174 509

Katsausvuoden aikana ei Suomi saanut lainoja Maailmanpankilta. Vuoden aikana käytiin kuitenkin neuvotteluja vesiensuojelulainasta. Suomen Maailmanpankilta vuoden 1973 loppuun mennessä saamien 17 lainan yhteenlaskettu määrä oli 297 milj. dollaria.

Maailmanpankin lainoja nostetaan sitä mukaa kuin niiden avulla rahoitetut investoinnit edistyvät, joten viime vuosina myönnettyistä lainoista oli vielä vuoden päättyessä nostamatta noin 22 milj. dollaria.

Maailmanpankin hallintoneuvoston vuosikokous pidettiin Nairobissa syyskuun 24—28 päivinä. Hallintoneuvoston jäsenenä toimi katsausvuoden aikana valtiovarainministeri JOHANNES VIROLAINEN ja hänen varamiehenään hallitusneuvos OSMO KALLIALA valtiovarainministeriöstä.

Pohjoismaiden yhteisenä edustajana Maailmanpankin johtokunnassa toimi katsausvuonna HANS E. KASTOFT Tanskasta ja varajäsenenä ANNIKKI SAARELA Suomesta.

¹ Tästä peruutuksia \$ 197 869.

² Tästä peruutuksia \$ 1 416.

³ Tästä peruutuksia \$ 45 834.

⁴ Tästä peruutuksia \$ 7 500.

Kansainvälinen Rahoitusyhtiö

Kansainvälisessä Rahoitusyhtiössä (IFC) on 98 jäsenmaata. Uudeksi jäseneksi liittyi katsausvuoden aikana Oman. Rahoitusyhtiön osakepääoma on 107 milj. dollaria. Suomen jäsenosuus tästä on 421 000 dollaria eli 0.39 % Rahoitusyhtiön osakepääomasta.

Kansainvälinen Rahoitusyhtiö kattaa luotonantonsa omalla pääomallaan, Maailmanpankilta saamallaan lainoilla, vararahastollaan ja sijoitustoiminnastaan saamallaan voitoilla. Tilivuonna 1973 Rahoitusyhtiön sijoitukset 28 investointikohteeseen kohosivat 147 milj. dollariin. Luottoja saaneista 18 jäsenvaltiosta valtaosa oli kehitysmaita. Rahoitusyhtiön tilivuoden voitto oli 6.2 milj. dollaria.

Rahoitusyhtiö sijoittaa varojaan osakepääoman tai lainan muodossa jäsenmaissa toimiviin yksityisiin yrityksiin ja kehitysmaiden teollisuuden pitkäaikaisesta rahoituksesta huolehtiviin kehitysluottolaitoksiin. Rahoitusyhtiö ei vaadi sijoituksilleen jäsenvaltioiden antamia vakuuksia ja poikkeaa täten Maailmanpankin lainaustoiminnan periaatteista. Lainojen korko saattaa arvioitu riski huomioon otettuna olla Maailmanpankin vaatimia korkoja korkeampi.

Yhtiö on tehnyt suomalaisiin yrityksiin neljä sijoitusta, jotka kaikki on maksettu takaisin. Kun yhtiö katsausvuoden aikana myi omistamansa Teollistamisrahaston osakkeet suomalaisille pankeille, ei sillä enää ole lainkaan saatavia eikä sijoituksia Suomessa.

Suomen edustajina Rahoitusyhtiön hallintoneuvostossa ja johtokunnassa toimivat viran puolesta Maailmanpankin vastaavissa elimissä toimivat Suomen edustajat.

Kansainvälinen Kehittämisyhtiö

Kansainvälisessä Kehittämisyhtiössä (IDA) on 112 jäsenmaata. Järjestön peruspääoman suuruus on hieman yli 1 mrd. dollaria. Suomen osuus tästä on 3.9 milj. dollaria eli 0.37 %. Sopimusartiklojen mukaan järjestön varat eivät kuitenkaan rajoitu jäsenmaiden merkitsemiin osuuksiin, vaan aika ajoin varoja täydennetään lähinnä taloudellisesti kehittyneiden jäsenten suorittamalla ns. lisärahoituksilla. Jos kolmas lisärahoitus tulee suoritetuksi ennen tilivuoden 1974 päättymistä 30. 6. 1974, on järjestön pääoma kaikkiaan 5.3 mrd. dollaria. Tästä summasta on lisärahoitusten osuus 4.3 mrd. dollaria. Tilivuoden 1973 loppuun mennessä on maksettu noin 3.5 mrd. dollaria. Vuonna 1973 Suomi maksoi viimeisen erän kolmannelta lisärahoituksesta, 4.1 milj. dollaria. Kaikkiaan Suomi on täten suorittanut Kehittämisyhtiölle peruspääomana ja lisärahoituksina 22.5 milj. dollaria. Kertomusvuonna on lisäksi käyty keskustelua neljännestä lisärahoituksesta.

Kansainvälisen Kehittämisyjärjestön tarkoituksena on myöntää erittäin pitkäaikaisia ja ehdoiltaan edullisia lainoja ainoastaan pääomaköyhille kehitysmaille. Perustamisestaan lähtien järjestö on myöntänyt kehitysmaille lainoja 5.7 mrd. dollarin arvosta; Maailmanpankin vastaava luku on 20 mrd. dollaria. Vuonna 1973 järjestö myönsi luottoja 43 maalle 1.3 mrd. dollarin arvosta eli siis 36 % enemmän kuin edellisellä vuonna. Maailmanpankkiryhmässä (IBRD, IFC ja IDA) on viime vuosina lisätty huomattavasti erityisesti Kehittämisyjärjestön luottovolyymia. Tilivuonna 1962 Maailmanpankki myönsi lainoja 882 milj. dollarin arvosta ja Kehittämisyjärjestö 134 milj. dollarin arvosta; vuonna 1973 vastaavat luvut olivat 2.1 mrd. ja 1.3 mrd. dollaria.

Suomen edustajina Kansainvälisen Kehittämisyjärjestön hallintoneuvostossa ja johtokunnassa ovat viran puolesta Maailmanpankin vastaavissa elimissä toimivat Suomen edustajat.

Aasian Kehityspankki

Aasian Kehityspankissa (ADB) on 40 jäsenmaata, joista 14 on Aasian ulkopuolelta. Kehityspankin osakepääoma oli vuonna 1972 voimaan saatetun korotuksen jälkeen katsausvuoden päättyessä 2.75 mrd. dollaria. Tähän korotukseen ei Suomi kuitenkaan ottanut osaa. Suomen jäsenosuus on pankin perustamisesta lähtien ollut 5 milj. dollaria, josta sopimusartiklojen mukaan puolet on maksettavaa pääomaa ja toinen puoli muodostaa osan pankin takuurahastosta. Maksettavasta osakepääomasta puolet on maksettava kultana tai vaihdettavina valuuttoina ja puolet vaihdettavina markkoina. Vaadittaessa maksettava pääoma jää takuusitoumuksiksi, jonka maksamista Kehityspankki voi pyytää vain omien sitoumustensa täyttämisen sitä vaatiessa.

Aasian Kehityspankki on osallistunut Aasian ja Kaukoidän alueella toteutettavien projektien rahoitukseen. Luotonantotoimintaan tarvittavat varat pankki on saanut omista varoistaan, obligaatioemissioista ja sijoitus-toiminnastaan. Katsausvuonna Kehityspankki laski liikkeeseen kolme obligaatiolainaa Euroopan ja Japanin pääomamarkkinoille. Lisäksi pankki on ohjannut jäsenmaitten osoittamia varoja erityisprojekteihin teknisen avun ja ns. monikäyttörahas-ton puitteissa, joihin Suomikin on ottanut osaa.

Kehityspankin toimintaa pyritään kehittämään perustamalla vuonna 1974 pankin yhteyteen Aasian Kehitysrahasto, johon pankin erityisrahastot yhdistetään.

Suomen edustajana Kehityspankin hallintoneuvostossa toimii osastopäällikkö ÅKE WINTOL ulkoasiainministeriöstä ja hänen varamiehenään

toimitusjohtaja EERO ASP Suomen Vientiluotto Oy:stä. Pohjoismaiden sekä Hollannin ja Kanadan muodostamaa äänestysryhmää edustaa pankin johtokunnassa hollantilainen GUSTAF VAN DER FELTZ; hänen varamieheksensä valittiin kertomusvuonna ylijohtaja PENTTI RIPATTI valtiovarainministeriöstä.

Afrikan Kehitysrahasto

Afrikan Kehitysrahasto (AfDF) perustettiin 29 päivänä marraskuuta 1972 Abidjanissa ja se aloitti toimintansa 30 päivänä kesäkuuta 1973. Suomi liittyi rahaston jäseneksi 21 päivänä joulukuuta 1973. Rahasto toimii 36 riippumattoman Afrikan valtion muodostaman Afrikan Kehityspankin yhteydessä. Afrikan Kehityspankin lisäksi rahastossa on kaikkiaan 15 Afrikan ulkopuolista jäsenmaata. Etelä-Afrikan tasavalta ja Rhodesia ovat ko. laitosten ulkopuolella.

Afrikan Kehitysrahaston perustamisella on pyritty laajentamaan pankin rahoitusperustaa. Rahaston päämääränä on tukea Afrikan maiden taloudellista ja sosiaalista kehitystä ja edistää niiden keskinäistä yhteistyötä ja kaupankäyntiä. Tarkoitustaan se toteuttaa mm. myöntämällä lainoja lievin ehdoin maanosan köyhille maille. Rahaston alkupääoman suuruus on 90 milj. laskentayksikköä eli keskuskurssin mukaan laskettuna 390 milj. markkaa. Suomen jäsenosuus on 2.2 % rahaston varoista eli keskuskurssin mukaan 8.66 milj. mk, josta Suomi vuonna 1973 jäseneksi liittyessään suoritti ensimmäisen erän, 2.9 milj. mk.

Suomen edustajana rahaston hallintoneuvostossa on osastopäällikkö ÅKE WIHTOL ja hänen varamiehenään toimii jaostopäällikkö ANTTI HYNINEN, molemmat ulkoasiainministeriöstä.

Kansainvälinen Järjestelypankki

Kansainvälisen Järjestelypankin (BIS) osakkeiden lukumäärä sekä osakepääoman suuruus pysyivät katsausvuoden aikana muuttumattomina. Eri keskuspankit omistavat noin kolme neljäsosaa Järjestelypankin osakekannasta; loppuosa on joko merkitsemättä tai yksityisten omistuksessa. Järjestelypankin osakepääoma on 1 500 milj. kultafrangia. Vuoden 1973 lopussa Suomen Pankki omisti 10 008 osaketta eli nimellisarvon mukaan laskettuna 25 020 000 kultafrangia. Näistä osakkeista 8 000:een liittyy äänioikeus.

Katsausvuonna Järjestelypankki vastaanotti edelleen kulta- ja valuuttatalletuksia keskuspankeilta, osallistui ns. swap-operaatioihin ja inter-

venoi keskuspankkien toimeksiannosta tarvittaessa valuuttamarkkinoilla. Järjestelypankin talletustoiminta laajeni valuuttakriisien johdosta vuoden aikana merkittävästi. Järjestelypankki on myös osallistunut maksujärjestelmän uudistamistyöhön kahdenkymmenen komitean puitteissa.

Järjestelypankki aloitti vuoden alusta tehtävänsä eräiden OECD-maiden keskuspankkien välisen kurssitakuujärjestelmän asiamiehenä ja tilinpitäjänä. Myös Suomen Pankki ottaa osaa tähän järjestelmään. Koska järjestelmä perustuu kiinteille kursseille, on liukumisen yleistyminen vuoden aikana suuressa määrin vaikeuttanut sen hyväksikäyttöä.

Ruotsi on ainoana pohjoismaana edustettuna pankin johtokunnassa. Suomen Pankin johtokunnan puheenjohtaja MAUNO KOIVISTO osallistui Suomen Pankin edustajana Järjestelypankin vuosikokoukseen.

Taulukot:

Suomen Pankin toiminta

Taulukoissa on kaikki Suomen rahan määrät ilmaistu uutena rahayksikkönä. Aikaisemmilta vuosilta esitetyt rahamäärät on muunnettu nykymarkoiksi 1 nykymarkan vastatessa 100 vanhaa markkaa. Rahatilastoa koskevissa taulukoissa 7—9 on vanhan rahan määräiset nimellisarvot osoitettu merkinnöin vmk ja vp.

1. Omaisuustase vuosina 1966—1973

	31/12 1966	30/12 1967	31/12 1968	31/12 1969	31/12 1970	31/12 1971	
VASTAAVA							
1	<i>Kulta ja ulkomaiset saatavat</i>	637	799	1 477	1 433	1 965	2 776
2	Kulta	144	189	190	189	121	205
3	Erityiset nosto-oikeudet	—	—	—	—	98	197
4	Kultaosuus Kansainvälisessä Va- luuttarahastossa	100	—	—	173	280	268
5	Ulkomaiset valutat	312	512	1 163	905	1 344	1 950
6	Ulkomaiset vekselit	56	73	76	107	85	119
7	Ulkomaiset obligaatiot	25	25	48	59	37	37
8	<i>Saatavat kotimaisilta pankeilta</i>	915	867	725	637	839	849
9	Diskonttatut vekselit	—	—	—	—	827	848
10	Rediskonttatut vekselit	915	867	618	550	9	1
11	Shekkitilit	—	—	107	87	3	—
12	<i>Muu luotonantio</i>	261	425	314	318	283	340
	Diskonttatut kotimaiset vekselit						
13	Ulkomaan rahan määräiset ..	36	123	25	7	—	—
14	Markkamääräiset	180	197	186	192	137	121
15	Lainat	45	105	103	119	146	219
16	<i>Muut varat</i>	312	546	222	627	689	597
17	Kotimaiset obligaatiot	285	371	136	127	64	38
18	Metalliraha	12	12	12	5	7	14
19	Markkaosuus Kansainvälisessä Valuuttarahastossa	—	—	—	352	518	530
20	Muut saatavat	15	163	74	143	100	15
21	Yhteensä	2 125	2 637	2 738	3 015	3 776	4 562
VASTATTAVA							
22	<i>Liikkeessä olevat setelit</i>	1 106	1 052	1 160	1 298	1 344	1 479
23	<i>Vaadittaessa maksettavat sitoumukset</i>	180	140	137	124	126	358
24	Valuuttatilit	51	65	57	81	94	297
25	Ulkomaiset markkatilit	26	24	18	12	12	30
	Shekkitilit						
26	Valtio	40	4	3	4	2	2
27	Postipankki	17	17	4	4	4	2
28	Yksityiset pankit	14	10	39	10	1	9
29	Muut	3	2	2	1	3	3
30	Muut vaadittaessa maksettavat sitoumukset	29	18	14	12	10	15
31	<i>Määräaikaiset sitoumukset</i>	126	553	546	308	633	905
32	Ulkomaiset	84	339	21	8	—	—
33	Kotimaiset	42	214	525	300	633	905
34	<i>Kansainvälisen Valuuttarahaston markkatilit</i>	—	—	—	352	518	530
35	<i>Osoitetut erityiset nosto-oikeudet</i>	—	—	—	—	88	174
36	<i>Arvonjärjestelytilit</i>	267	422	400	405	404	400
37	<i>Oma pääoma</i>	446	470	495	528	663	716
38	Kantarahasto	300	300	300	300	600	600
39	Vararahasto	112	129	150	173	0	32
40	Käyttämättömät voittovarat ..	—	—	—	—	—	—
41	Tulostilit	34	41	45	55	63	84
42	Yhteensä	2 125	2 637	2 738	3 015	3 776	4 562

Mmk

29/12 1972	31/12 1973	1973						
		31/1	28/2	30/3	30/4	31/5	29/6	
2 912	2 493	2 847	2 740	2 494	2 399	2 512	2 226	1
205	121	205	205	205	205	205	205	2
283	285	283	283	283	283	285	285	3
268	268	268	268	268	268	268	268	4
1 929	1 546	1 873	1 774	1 531	1 421	1 522	1 227	5
110	96	102	96	94	104	110	112	6
117	177	116	114	113	118	122	129	7
753	2 617	631	885	1 004	2 037	1 364	1 722	8
752	2 556	621	828	986	2 036	1 363	1 696	9
1	—	1	1	1	1	1	1	10
5	61	9	56	17	—	—	25	11
316	362	309	310	325	330	338	346	12
—	—	—	—	—	—	—	—	13
44	58	40	40	41	43	47	50	14
272	304	269	270	284	287	291	296	15
607	598	585	608	621	958	633	602	16
47	33	18	37	47	389	62	32	17
25	25	33	36	37	33	35	35	18
530	530	530	530	530	530	530	530	19
5	10	4	5	7	6	6	5	20
4 593	6 070	4 872	4 543	4 444	5 724	4 847	4 896	21
1 730	1 907	1 497	1 521	1 562	1 937	1 795	1 829	22
136	178	143	290	146	903	170	96	23
78	80	25	25	27	27	38	29	24
43	67	45	45	48	46	52	46	25
1	2	43	47	41	46	41	5	26
2	2	18	162	16	768	22	1	27
—	—	—	—	—	3	4	—	28
1	8	2	1	3	2	2	2	29
11	19	10	10	11	11	11	13	30
899	2 214	901	891	879	1 022	1 018	1 197	31
—	—	—	—	—	—	—	—	32
899	2 214	901	891	879	1 022	1 018	1 197	33
530	530	530	530	530	530	530	530	34
258	258	258	258	258	258	258	258	35
286	171	282	287	299	299	297	244	36
754	812	761	766	770	775	779	742	37
600	600	600	600	600	600	600	600	38
74	114	114	114	114	114	114	114	39
—	—	40	40	40	40	40	—	40
80	98	7	12	16	21	25	28	41
4 593	6 070	4 872	4 543	4 444	5 724	4 847	4 896	42

1. (Jatk.) Omaisuustase vuosina 1966—1973

Mmk

		1973					
		31/7	31/8	28/9	31/10	30/11	31/12
VASTAAVA							
1	<i>Kulta ja ulkomaiset saatavat</i>	2 192	2 360	2 253	2 099	2 328	2 493
2	Kulta	205	205	205	205	152	121
3	Erityiset nosto-oikeudet	285	285	285	285	285	285
4	Kultaosuus Kansainvälisessä Valuuttarahastossa	268	268	268	268	268	268
5	Ulkomaiset valuutat	1 173	1 355	1 262	1 103	1 355	1 546
6	Ulkomaiset vekselit	124	110	97	100	100	96
7	Ulkomaiset obligaatiot	137	137	136	138	168	177
8	<i>Saatavat kotimaisilta pankeilta</i>	2 120	1 784	2 243	2 417	2 673	2 617
9	Diskontatut vekselit ..	2 060	1 776	2 221	2 363	2 623	2 556
10	Rediskontatut vekselit	0	0	—	—	—	—
11	Shekkitilit	60	8	22	54	50	61
12	<i>Muu luotonanto</i>	342	342	345	352	355	362
	Diskontatut kotimaiset vekselit						
13	Ulkomaan rahan määräiset ..	—	—	—	—	—	—
14	Markkamääräiset	51	52	54	57	60	58
15	Lainat	291	290	291	295	295	304
16	<i>Muut varat</i>	600	728	801	805	724	598
17	Kotimaiset obligaatiot	33	158	232	232	150	33
18	Metalliraha	31	35	34	36	37	25
19	Markkaosuus Kansainvälisessä Valuuttarahastossa	530	530	530	530	530	530
20	Muut saatavat	6	5	5	7	7	10
21	Yhteensä	5 254	5 214	5 642	5 673	6 080	6 070
VASTATTAVA							
22	<i>Liikkeessä olevat setelit</i>	1 695	1 693	1 773	1 683	1 790	1 907
23	<i>Vaadittaessa maksettavat sitoumukset</i>	314	212	448	557	308	178
24	Valuuttatilit	45	106	127	117	99	80
25	Ulkomaiset markkatilit	51	50	49	52	71	67
	Shekkitilit						
26	Valtio	44	29	50	49	50	2
27	Postipankki	156	5	199	320	67	2
28	Yksityiset pankit	—	—	—	—	—	—
29	Muut	1	1	2	2	2	8
30	Muut vaadittaessa maksettavat sitoumukset	17	21	21	17	19	19
31	<i>Määräaikaiset sitoumukset</i>	1 460	1 625	1 717	1 712	2 245	2 214
32	Ulkomaiset	—	—	—	—	76	—
33	Kotimaiset	1 460	1 625	1 717	1 712	2 169	2 214
34	<i>Kansainvälisen Valuuttarahaston markkatilit</i>	530	530	530	530	530	530
35	<i>Osoitetut erityiset nosto-oikeudet</i>	258	258	258	258	258	258
36	<i>Arvonjärjestelytilit</i>	252	145	160	171	172	171
37	<i>Oma pääoma</i>	745	751	756	762	777	812
38	Kantarahasto	600	600	600	600	600	600
39	Vararahasto	114	114	114	114	114	114
40	Käyttämättömät voittovarot ..	—	—	—	—	—	—
41	Tulostilit	31	37	42	48	63	98
42	Yhteensä	5 254	5 214	5 642	5 673	6 080	6 070

2. Valuuttavaranto kunkin vuoden ja neljänneksen lopussa vuosina 1970—1973

Mmk

Valuuttalaji	1970	1971	1972				1973			
			I	II	III	IV	I	II	III	IV
Kulta	121	205	205	205	205	205	205	205	205	121
Erietyiset nosto-oikeudet	98	197	282	283	283	283	283	285	285	285
Kultaosuus Kansainvälisessä Valuuttarahastossa	280	268	268	268	268	268	268	268	268	268
Vaihdettavat valuutat	1 302	1 920	2 196	2 070	2 245	1 814	1 327	952	910	1 189
Sidotut valuutat ..	- 63	-297	-331	-243	-104	- 6	128	200	176	210
Yhteensä	1 738	2 293	2 620	2 583	2 897	2 564	2 211	1 910	1 844	2 073

3. Tulostase vuosina 1968—1973

Mmk

	1968	1969	1970	1971	1972	1973
TUOTOT						
Korot kotimaisesta lainausliikkeestä	52.2	43.0	56.2	81.9	68.2	166.0
Korot ulkomaisilta kirjeenvaihtajilta ...	15.7	26.0	40.1	53.7	74.8	53.4
Korot obligaatioista	13.5	10.5	20.7	16.2	24.2	23.6
Provisiot	2.8	3.4	3.5	3.7	2.8	3.0
Agiot	1.1	2.3	1.3	2.3	0.9	—
Muut tuotot	2.4	2.7	3.8	4.5	5.3	6.0
Yhteensä	87.7	87.9	125.6	162.3	176.2	252.0
KULUT						
Korot talletuksista	12.7	9.0	27.8	40.5	57.6	92.0
Palkat ja palkkiot	9.7	10.5	11.5	13.1	16.4	19.7
Eläkkeet, perhe-eläkkeet ja avustukset ..	1.4	1.6	1.9	2.2	2.6	3.4
Työnantajan sosiaaliturvamaksut	0.7	0.7	0.8	1.0	1.2	1.5
Korot ulkomaisista luotoista	5.4	0.5	0.1	—	—	5.4
Agiot	—	—	—	—	—	2.0
Setelien valmistus	3.7	3.4	6.0	5.4	6.7	9.9
Muut kulut	2.7	2.7	3.2	3.7	4.6	6.0
Poistot	6.0	4.2	10.9	12.6	7.6	13.8
Kulut yhteensä	42.3	32.6	62.2	78.5	96.7	153.7
Pankin voitto	45.4	55.3	63.4	83.8	79.5	98.3
Yhteensä	87.7	87.9	125.6	162.3	176.2	252.0

4. Suomen Pankin soveltamia korkoja vuosina 1958—1973

Prosenttia

Päivästä	Liikepankkien keskuspankkiluoton peruskorko ¹	Pankkivaltuusmiesten määräämät diskonttokoron rajat	
		Alaraja	Yläraja
1. X 1958	7 1/4	6 1/2	8
1. III 1959	»	6	7 1/2
1. IV 1959	6 3/4	»	»
30. III 1962	8	7	8 1/2
28. IV 1962	7	6	7 1/2
12. XII 1969	»	»	9
1. VI 1971	8 1/2	»	»
1. I 1972	7 3/4	»	»
1. VII 1973	9 1/4	7 1/2	10 1/2

¹ Peruskoron lisäksi Suomen Pankki on eri aikoina perinyt rahalaitoksilta lisäkorkoa näiden velan ylittäessä varsinaiset luottokintiöt.

5. Kotimainen clearingliike: vaihdettujen pankkivekseliä ja shekkien sekä tilisiirtojen lukumäärä ja arvo vuosina 1970—1973

1 000 kpl

Mmk

Kuukausi ja vuosi	Pääkonttori		Haarakonttorit		Yhteensä	
	Lukumäärä	Arvo	Lukumäärä	Arvo	Lukumäärä	Arvo
1970	14 454	45 610	6 663	12 625	21 117	58 325
1971	16 425	52 344	7 615	13 746	24 040	66 090
1972	17 800	62 200	8 690	16 256	26 490	78 456
1973						
I	1 638	6 407	792	1 626	2 430	8 033
II	1 463	5 674	716	1 435	2 179	7 109
III	1 638	6 242	795	1 578	2 433	7 820
IV	1 540	6 061	757	1 637	2 297	7 698
V	1 379	5 325	705	1 361	2 084	6 686
VI	1 587	6 313	719	1 639	2 306	7 952
VII	1 639	6 550	767	1 651	2 406	8 201
VIII	1 699	6 418	804	1 627	2 503	8 045
IX	1 568	6 538	765	1 684	2 333	8 222
X	1 878	7 880	907	2 057	2 785	9 937
XI	1 759	7 257	855	1 952	2 614	9 209
XII	1 622	7 578	798	1 911	2 420	9 489
Yhteensä	19 410	78 243	9 380	20 158	28 790	98 401

6. Setelinanto vuosina 1961—1973

Mmk

Päivä	Setelinanto-oikeus			Käytetty setelinanto-oikeus				Setelin- anto- vara
	Ensi- sijainen kate	Tois- sijainen kate ¹	Yhteensä	Liikkeessä olevat setelit	Vaadit- taessa maksetta- vat sitou- mukset	Shekki- luotoista nostat- matta	Yhteensä	
31. XII								
1961	779	472	1 251	837	73	9	919	332
1962	705	500	1 205	774	113	4	891	314
1963	818	451	1 269	944	59	6	1 009	260
1964	1 050	500	1 550	1 003	187	5	1 195	355
1965	945	500	1 445	1 029	98	5	1 132	313
1966	637	700	1 337	1 106	180	5	1 291	46
1967	799	700	1 499	1 052	140	3	1 195	304
1968	1 477	700	2 177	1 160	137	5	1 302	875
1969	1 433	500	1 933	1 298	124	0	1 422	511
1970	1 965	500	2 465	1 344	126	0	1 470	995
1971	2 776	500	3 276	1 479	358	1	1 838	1 438
1972	2 846	341	3 187	1 730	136	0	1 866	1 321
1973 I	2 781	282	3 063	1 497	143	1	1 641	1 422
II	2 673	315	2 988	1 521	290	1	1 812	1 176
III	2 428	396	2 824	1 562	146	1	1 709	1 115
IV	2 375	500	2 875	1 937	903	1	2 841	34
V	2 441	851	3 292	1 795	170	1	1 966	1 326
VI	2 147	720	2 867	1 829	96	1	1 926	941
VII	2 105	809	2 914	1 695	314	0	2 009	905
VIII	2 274	873	3 147	1 693	212	0	1 905	1 242
IX	2 167	929	3 096	1 773	448	0	2 221	875
X	2 010	1 155	3 165	1 683	557	0	2 240	925
XI	2 224	500	2 724	1 790	308	0	2 098	626
XII	2 395	1 204	3 599	1 907	178	0	2 085	1 514

¹ Toissijaisen setelinkatteen yläraja oli 500 miljoonaa markkaa vuoden 1960 alusta marraskuun 23 päivään 1966, siitä lukien 700 miljoonaa markkaa vuoden 1968 loppuun ja vuoden 1969 alusta jälleen 500 miljoonaa markkaa. Vuonna 1973 yläraja oli toukokuun 23 päivästä lokakuun loppuun 1 500 miljoonaa markkaa, mar-
raskuussa jälleen 500 miljoonaa markkaa ja joulukuun alusta 1 500 miljoonaa markkaa.

**7. Liikkeessä olevat setelit ja metallirahat vuosien 1968—1973
lopussa**

Mmk

Rahalaaji	1968	1969	1970	1971	1972	1973
Setelit						
Uudet						
100 mk	708.1	814.2	857.3	970.7	1 174.5	1 323.4
50 »	246.7	267.7	266.4	277.6	305.6	318.6
10 »	166.8	175.8	178.5	187.6	201.5	213.7
5 »	35.6	38.3	39.1	40.3	45.2	47.8
1 »	2.4	2.4	2.5	2.9	3.2	3.5
Yhteensä	1 159.6	1 298.4	1 343.8	1 479.1	1 730.0	1 907.0
Vanhat						
10 000 vmk	1.6	1.5	1.5	1.4	1.4	1.4
5 000 »	2.1	2.0	2.0	2.0	1.9	1.9
1 000 »	2.3	2.3	2.2	2.2	2.2	2.2
500 »	0.8	0.8	0.8	0.8	0.8	0.8
100 »	2.0	2.0	1.9	2.0	2.0	2.0
50, 20, 10, 5 »	1.2	1.2	1.2	1.2	1.2	1.2
Yhteensä	10.0	9.8	9.6	9.6	9.5	9.5
Kalkkiajan	1 169.6	1 308.2	1 353.4	1 488.7	1 739.5	1 916.5
Metallirahat						
Uudet						
10 mk	9.9	10.0	15.8	24.8	23.9	24.6
5 »	—	—	—	—	1.6	9.5
1 »	42.0	47.4	53.1	60.5	68.2	77.8
50 p	10.8	12.4	13.7	15.9	18.4	21.2
20 »	9.7	10.2	11.1	12.3	13.6	15.6
10 »	5.4	6.0	6.5	7.2	8.5	9.4
5 »	4.5	5.0	5.7	6.5	7.6	8.6
1 »	4.2	5.1	5.7	6.6	7.6	8.5
Yhteensä	86.5	96.1	111.6	133.8	149.4	175.2
Vanhat						
1 000 vmk	1.8	1.8	1.8	1.8	1.8	1.8
500 »	2.9	2.9	2.9	2.9	2.9	2.9
200 »	1.5	1.5	1.5	1.5	1.5	1.5
100 »	0.8	0.8	0.8	0.8	0.8	0.8
50 »	1.2	1.2	1.2	1.2	1.2	1.2
20 »	1.5	1.5	1.5	1.5	1.5	1.5
10 »	1.4	1.4	1.4	1.4	1.4	1.3
5 »	1.7	1.7	1.7	1.7	1.7	1.7
1 »	2.5	2.5	2.5	2.5	2.5	2.5
50, 25, 10, 5, 1 vp	0.5	0.5	0.5	0.5	0.5	0.5
Yhteensä	15.8	15.8	15.8	15.8	15.8	15.7
Kalkkiajan	102.3	111.9	127.4	149.6	165.2	190.9

8. Setelinvalmistus ja setelinpoltto vuosina 1971—1973

Mmk

Setelilaji	Setelinvalmistus			Setelinpoltto		
	1971	1972	1973	1971	1972	1973
Setelit						
Uudet 100 mk	660.0	930.0	1 060.0	575.0	555.0	450.0
50 „	235.0	327.8	487.2	262.5	270.0	240.0
10 „	327.6	394.0	366.4	287.5	339.5	358.5
5 „	167.4	31.2	232.5	98.2	111.5	108.5
1 „	—	—	—	1.0	0.8	0.5
Yhteensä	1 390.0	1 683.0	2 146.1	1 224.2	1 276.8	1 157.5
milj. kpl	77.6	61.5	103.6	60.5	68.1	67.3
Vanhat Yhteensä	—	—	—	0.0	0.1	0.1
milj. kpl	—	—	—	0.0	0.0	0.0
Kaikkiaan	1 390.0	1 683.0	2 146.1	1 224.2	1 276.9	1 157.6
milj. kpl	77.6	61.5	103.6	60.5	68.1	67.3

9. Setelit ja metallirahat vuonna 1973

Mmk

Rahalaji	Vastuusumma 29. XII 1972	Valmis- tettu 1973	Hävitetty 1973	Vastuusumma 31. XII 1973	Suomen Pankissa 31. XII 1973	Liiikkeessä 31. XII 1973
Setelit						
Uudet 100 mk	2 026.2	1 060.0	450.0	2 636.2	1 312.8	1 323.4
50 „	512.3	487.2	240.0	759.5	440.9	318.6
10 „	445.7	366.4	358.5	453.6	239.9	213.7
5 „	76.7	232.5	108.5	200.7	152.9	47.8
1 „	16.7	—	0.5	16.2	12.7	3.5
Yhteensä	3 077.6	2 146.1	1 157.5	4 066.2	2 159.2	1 907.0
milj. kpl	107.0	103.6	67.3	143.3	89.2	54.1
Vanhat Yhteensä	9.5	—	0.0	9.5	0.0	9.5
milj. kpl	11.5	—	0.0	11.5	0.0	11.5
Kaikkiaan	3 087.1	2 146.1	1 157.5	4 075.7	2 159.2	1 916.5
milj. kpl	118.5	103.6	67.3	154.8	89.2	65.6
Metallirahat						
Uudet 10 mk	26.0	—	0.5	25.5	0.9	24.6
5 „	2.0	10.9	—	12.9	3.4	9.5
1 „	83.5	17.0	9.6	90.9	13.1	77.8
50 p	22.9	2.7	0.0	25.6	4.4	21.2
20 „	14.4	1.9	0.0	16.3	0.7	15.6
10 „	10.1	0.9	0.0	11.0	1.6	9.4
5 „	8.0	1.3	0.0	9.3	0.7	8.6
1 „	7.6	1.2	0.0	8.8	0.3	8.5
Yhteensä	174.5	35.9	10.1	200.3	25.1	175.2
Vanhat						
1 000—100 vmk	7.0	—	—	7.0	0.0	7.0
50 vmk—1 vp	8.8	—	0.1	8.7	0.0	8.7
Yhteensä	15.8	—	0.1	15.7	0.0	15.7
Kaikkiaan	190.3	35.9	10.2	216.0	25.1	190.9

10. Avistamyntkurssit vuonna 1973

Myynti- kurssi	1 USAn dollari	1 Kana- dan dollari	1 Englan- nin punta	100 Ruotsin kruunua	100 Norjan kruunua	100 Tanskan kruunua	100 D- markkaa	100 Hollan- nin floriinia	100 Belgian frangia kauppal- linen kurssi		100 ei-kaup- allinen kurssi
<i>Tammik.</i>											
Korkein	4.178	4.198	9.920	88.65	63.85	61.10	132.20	131.25	9.520	9.520	
Keskim.	4.175	4.181	9.833	88.06	63.15	60.69	130.63	129.80	9.467	9.428	
Alin	4.170	4.174	9.800	87.95	62.80	60.45	130.00	129.28	9.435	9.385	
<i>Helmäk.</i>											
Korkein	4.168	4.167	9.945	88.65	66.30	63.50	138.00	137.20	9.930	9.960	
Keskim.	4.017	4.037	9.743	87.80	64.61	61.82	133.40	132.83	9.626	9.505	
Alin	3.911	3.935	9.520	85.80	63.65	60.90	131.55	130.80	9.495	9.649	
<i>Maalisk.</i>											
Korkein	3.905	3.933	9.750	89.00	66.60	63.65	139.00	137.50	9.910	10.160	
Keskim.	3.881	3.886	9.580	87.14	65.67	62.96	137.57	134.45	9.816	9.998	
Alin	3.864	3.878	9.530	86.20	64.70	62.30	136.60	131.80	9.690	9.940	
<i>Huhtik.</i>											
Korkein	3.888	3.891	9.680	86.80	66.10	62.90	137.80	132.70	9.760	10.010	
Keskim.	3.884	3.886	9.648	86.20	65.76	62.63	137.14	131.89	9.696	9.848	
Alin	3.874	3.877	9.580	85.60	64.40	62.20	135.70	131.15	9.640	9.650	
<i>Toukok.</i>											
Korkein	3.888	3.882	9.930	90.00	68.20	64.00	142.60	136.20	10.010	10.010	
Keskim.	3.866	3.866	9.792	87.32	66.65	62.87	138.71	133.61	9.816	9.840	
Alin	3.840	3.838	9.680	85.90	65.65	62.15	136.65	131.56	9.650	9.680	
<i>Kesäk.</i>											
Korkein	3.832	3.770	9.875	89.50	68.80	65.00	147.60	138.70	10.050	10.030	
Keskim.	3.735	3.738	9.637	88.65	67.98	64.12	144.55	136.53	9.961	9.954	
Alin	3.666	3.670	9.465	87.50	66.75	62.50	141.50	133.60	9.830	9.830	
<i>Heinäk.</i>											
Korkein	3.660	3.670	9.450	91.50	70.00	67.30	158.90	143.00	10.600	10.430	
Keskim.	3.631	3.635	9.237	90.13	69.05	65.70	155.87	141.17	10.278	10.155	
Alin	3.580	3.590	9.020	88.50	67.80	64.50	151.70	138.20	10.000	9.900	
<i>Elok.</i>											
Korkein	3.725	3.705	9.170	90.10	68.50	66.30	156.75	141.20	10.300	10.150	
Keskim.	3.672	3.660	9.095	88.67	66.81	64.52	151.91	138.49	9.976	9.858	
Alin	3.620	3.615	9.035	87.70	65.50	62.80	149.00	136.30	9.800	9.650	

100 Sveittain frangia	100 Ranskan frangia kauppal- linen kurssi		100 Italijan liiraa ¹ kauppal- linen kurssi		100 Itä- vallon killinkia	100 Portu- galin escudoa	100 Islannin kruunua	100 Espan- jan pesetaa	1 Neu- vosto- liiton rupla, clearing	Myynti- kurssi
115.60	83.20	83.30	0.7170	—	18.20	15.70	4.28	6.60	4.960	<i>Tammik.</i> Korkein
111.76	82.13	82.10	0.7173	—	18.06	15.61	4.28	6.60	4.960	Keskim.
110.76	81.45	81.45	0.7114	—	18.00	15.58	4.28	6.60	4.960	Alin
125.00	86.95	87.00	0.7170	0.7170	19.05	15.72	4.28	6.75	5.241	<i>Helmik.</i> Korkein
117.97	84.21	83.84	0.7007	0.6981	18.48	15.52	4.15	6.65	5.125	Keskim.
115.25	82.75	82.70	0.6865	0.6750	18.15	15.21	4.05	6.60	4.960	Alin
125.30	87.10	87.30	0.7000	0.7000	19.25	16.90	4.05	6.90	5.241	<i>Maalisk.</i> Korkein
120.17	85.94	86.16	0.6811	0.6757	18.94	15.75	4.02	6.74	5.241	Keskim.
118.00	85.50	85.50	0.6700	0.6590	18.78	15.45	4.00	6.70	5.241	Alin
120.60	86.00	86.40	0.6650	0.6650	18.90	15.46	4.26	6.74	5.241	<i>Huhtik.</i> Korkein
120.10	85.49	85.78	0.6628	0.6592	18.83	15.43	4.03	6.72	5.241	Keskim.
118.80	84.90	85.15	0.6580	0.6540	18.70	15.40	4.02	6.70	5.241	Alin
124.75	88.25	88.50	0.6660	0.6600	19.40	15.90	4.30	6.80	5.241	<i>Toukok.</i> Korkein
122.06	86.44	86.56	0.6573	0.6516	19.03	15.62	4.29	6.77	5.241	Keskim.
119.75	85.30	85.30	0.6450	0.6440	18.79	15.40	4.27	6.74	5.241	Alin
123.10	89.00	89.20	0.6490	0.6450	19.97	16.01	4.30	6.55	5.241	<i>Kesäk.</i> Korkein
122.41	87.88	88.13	0.6307	0.6192	19.66	15.94	4.17	6.51	5.170	Keskim.
121.90	86.40	86.70	0.6120	0.6040	19.38	15.75	4.10	6.50	5.083	Alin
133.50	92.00	92.00	0.6370	0.6160	21.55	16.60	4.18	6.45	5.083	<i>Heinäk.</i> Korkein
129.30	89.78	89.57	0.6280	0.5949	21.20	16.41	4.16	6.37	5.068	Keskim.
126.80	88.00	87.00	0.6200	0.5850	20.60	16.25	4.14	6.30	4.972	Alin
128.40	88.95	87.50	0.6590	0.6350	21.20	16.40	4.30	6.55	5.438	<i>Elok.</i> Korkein
124.16	86.58	85.61	0.6414	0.6165	20.68	16.05	4.24	6.48	5.266	Keskim.
121.50	85.00	84.00	0.6230	0.5920	20.35	15.85	4.18	6.40	5.211	Alin

10. (Jatk.) Avistamyntikurssit vuonna 1973

Myynti- kurssi	1 USAn dollari	1 Kana- dan dollari	1 Englan- nin punta	100 Ruotsin kruunua	100 Norjan kruunua	100 Tanskan kruunua	100 D- markkaa	100 Hollan- nin florinia	100 Belgian frangia kaupal- linen kurssi		ei-kaup- allinen kurssi
<i>Syysk.</i>											
Korkein	3.718	3.701	9.125	89.00	67.80	65.80	155.20	147.15	10.250	10.250	
Keskim.	3.712	3.685	8.979	88.42	67.14	65.04	153.27	142.93	10.070	10.015	
Alin	3.705	3.668	8.880	88.00	66.50	64.20	151.10	138.45	9.870	9.790	
<i>Lokak.</i>											
Korkein	3.722	3.709	9.070	89.70	68.40	66.20	154.70	150.20	10.260	10.200	
Keskim.	3.701	3.697	8.992	88.73	67.78	65.60	153.60	148.28	10.137	10.122	
Alin	3.686	3.687	8.945	88.00	66.40	64.50	150.70	145.00	9.980	9.930	
<i>Marrask.</i>											
Korkein	3.814	3.818	9.040	88.30	68.40	64.65	150.65	145.40	10.000	9.995	
Keskim.	3.743	3.749	8.953	86.36	66.88	62.89	145.39	139.83	9.720	9.696	
Alin	3.666	3.675	8.875	85.40	65.20	61.90	143.60	137.85	9.595	9.540	
<i>Jouluk.</i>											
Korkein	3.858	3.870	8.955	85.80	68.15	62.20	145.45	138.05	9.630	9.540	
Keskim.	3.837	3.840	8.898	84.70	67.90	61.89	144.65	136.97	9.526	9.492	
Alin	3.810	3.808	8.850	83.85	67.35	61.50	142.70	136.30	9.350	9.360	

100 Sveitsin frangia	100 Ranskan frangia		100 Italian liiraa ¹		100 Itä- vallon šillinkiä	100 Portu- galin escudoa	100 Islannin kruunua	100 Espan- jan pesetaa	1 Neu- vosto- liiton rupla, clearing	Myynti- kurssi
	kaup- allinen kurssi	ei-kaup- allinen kurssi	kaup- allinen kurssi	ei-kaup- allinen kurssi						
124.20	88.50	87.00	0.6630	0.6350	21.00	16.10	4.44	6.56	5.153	<i>Syysk.</i> Korkein
123.32	87.24	85.60	0.6588	0.6281	20.72	15.99	4.37	6.56	5.153	Keskim.
122.40	86.15	83.90	0.6570	0.6200	20.45	15.90	4.28	6.55	5.153	Alin
										<i>Lokak.</i>
123.60	88.70	87.50	0.6610	0.6600	20.90	16.04	4.44	6.58	5.203	Korkein
122.46	87.90	86.33	0.6558	0.6495	20.75	16.00	4.43	6.54	5.203	Keskim.
119.10	86.80	84.90	0.6470	0.6470	20.35	15.85	4.41	6.47	5.203	Alin
										<i>Marrask.</i>
119.20	87.30	85.00	0.6470	—	20.38	15.85	4.57	6.68	5.253	Korkein
118.49	85.11	83.08	0.6351	—	19.79	15.51	4.47	6.57	5.136	Keskim.
117.80	84.10	80.80	0.6290	—	19.60	15.30	4.39	6.45	5.033	Alin
										<i>Jouluk.</i>
120.65	84.70	82.00	0.6380	—	19.80	15.40	4.57	6.80	5.120	Korkein
119.93	83.69	80.90	0.6330	—	19.70	15.26	4.57	6.77	5.115	Keskim.
118.80	81.90	79.10	0.6260	—	19.52	15.10	4.57	6.69	5.033	Alin

¹ Suomen Pankki noteerasi aikana 16. II—5. X 1973 erikseen liiran kaupallisen ja ei-kaupallisen kurssin.

11. Avistamyntikurssit vuosina 1966—1973

Myynti- kurssi	1 USAn dollari	1 Englannin punta	100 Ruotsin kruunua	100 Norjan kruunua	100 Tanskan kruunua	100 D- markkaa	100 Hollannin florinia
1966							
Korkein	3.224	9.045	62.70	45.14	46.83	81.21	89.51
Keskimäärin	3.224	9.007	62.45	45.10	46.69	80.68	89.14
Alin	3.224	8.990	62.34	45.06	46.57	80.30	88.76
1967							
Korkein	4.206	11.655	81.55	58.88	60.42	105.63	116.95
Keskimäärin	3.448	9.430	66.81	48.24	49.25	86.53	95.73
Alin	3.224	8.975	62.30	45.06	46.45	80.47	89.18
1968							
Korkein	4.206	10.145	81.55	58.88	56.45	105.50	116.95
Keskimäärin	4.190	10.033	81.10	58.68	56.00	104.98	115.80
Alin	4.187	9.975	80.95	58.63	55.66	104.16	114.93
1969							
Korkein	4.215	10.095	81.75	59.06	56.15	114.62	117.34
Keskimäärin	4.201	10.079	81.28	58.82	55.68	106.29	115.98
Alin	4.187	9.985	80.95	58.55	55.59	104.00	115.16
1970							
Korkein	4.197	10.080	81.30	58.82	56.07	115.21	116.15
Keskimäärin	4.180	10.014	80.62	58.52	55.76	114.67	115.62
Alin	4.176	9.945	80.15	58.41	55.63	113.44	114.86
1971							
Korkein	4.204	10.610	85.40	62.00	58.80	128.50	127.85
Keskimäärin	4.174	10.205	81.82	59.50	56.41	120.17	119.72
Alin	4.152	9.995	80.60	58.47	55.72	114.60	115.80
1972							
Korkein	4.178	10.950	88.15	63.85	61.10	131.41	130.80
Keskimäärin	4.146	10.368	87.20	62.97	59.72	130.07	129.22
Alin	4.134	9.710	85.52	61.65	58.75	126.90	127.50
1973							
Korkein	4.178	9.945	91.50	70.00	67.30	158.90	150.20
Keskimäärin	3.816	9.355	87.76	66.64	63.47	144.34	137.50
Alin	3.580	8.850	83.85	62.80	60.45	130.00	129.28

100 Belgian frangia ¹	100 Sveitsin frangia	100 Ranskan frangia ²	100 Italijan liiraa ³	100 Itävallan šillinkiä	1 Neuvosto- liiton rupla, clearing	Myynti- kurssi
6.497	74.74	65.80	0.5175	12.50	3.5667	1966 Korkein
6.474	74.57	65.64	0.5165	12.49	3.5667	Keskimäärin
6.440	74.28	65.10	0.5160	12.47	3.5667	Alin
8.470	97.43	85.80	0.6750	16.29	4.6799	1967 Korkein
6.940	79.69	70.11	0.5527	13.35	3.8239	Keskimäärin
6.440	74.21	65.15	0.5156	12.47	3.5667	Alin
8.470	97.49	85.70	0.6740	16.29	4.6799	1968 Korkein
8.396	97.08	84.66	0.6723	16.22	4.6799	Keskimäärin
8.320	96.47	84.21	0.6705	16.19	4.6799	Alin
8.480	98.10	84.80	0.6735	16.33	4.6799	1969 Korkein
8.381	97.44	81.16	0.6702	16.25	4.6799	Keskimäärin
8.320	96.70	75.40	0.6660	16.16	4.6799	Alin
8.455	97.65	75.80	0.6718	16.27	4.6799	1970 Korkein
8.421	97.00	75.62	0.6669	16.18	4.6799	Keskimäärin
8.405	96.30	75.40	0.6641	16.13	4.6799	Alin
9.270	107.20	79.70	0.7000	17.60	4.960	1971 Korkein
8.607	101.63	75.78	0.6765	16.75	4.684	Keskimäärin
8.405	96.74	75.07	0.6690	16.13	4.6799	Alin
9.490	111.10	83.10	0.7172	18.17	4.960	1972 Korkein
9.424	108.64	82.25	0.7110	17.95	4.960	Keskimäärin
9.245	105.79	79.60	0.6980	17.55	4.960	Alin
10.600	133.50	92.00	0.7170	21.55	5.438	1973 Korkein
9.852	121.22	86.10	0.6571	19.71	5.159	Keskimäärin
9.350	110.76	81.45	0.6120	18.00	4.960	Alin

¹ Suomen Pankin ryhdyttyä 12. IX 1972 lähtien noteeraamaan erikseen Belgian frangin kaupallista ja ei-kaupallista kurssia on laskelmissa käytetty kaupallista kurssia.

² Ranskan siirryttyä 13. VIII 1971 kaksikursisjärjestelmään on laskelmissa käytetty kaupallista kurssia.

³ Suomen Pankki noteerasi aikana 16. II—5. X 1973 erikseen liiran kaupallisen ja ei-kaupallisen kurssin. Näissä laskelmissa on käytetty kaupallista kurssia.

Eduskunnan pankkivaltuusmiehet vuoden 1973 lopussa

HARRI HOLKERI, valtiotieteen maisteri, kansanedustaja, *puheenjohtaja*

VALDEMAR SANDELIN, maaherra, *varapuheenjohtaja*

AARO LINTILÄ, maanviljelijä

VEIKKO VENNAMO, lakitieteen lisensiaatti, tullineuvos, kansanedustaja

INGVAR S. MELIN, kauppatieteiden lisensiaatti, filosofian maisteri, johtaja

T. JUNNILA, filosofian tohtori, pankinjohtaja, kansanedustaja

SYLVI SILTANEN, maaherra

HEIKKI HYKKÄÄLÄ, kunnallisneuvos, kansanedustaja

AARNE SAARINEN, kansanedustaja

Suomen Pankki vuoden 1973 lopussa

Johtokunta

MAUNO KOIVISTO, filosofian tohtori, *puheenjohtaja*

A. SIMONEN, lakitieteen lisensiaatti, varatuomari, *varapuheenjohtaja*

AHTI KARJALAINEN, valtiotieteen tohtori, ulkoasiainministeri, *virasta vapaa*

HEIKKI VALVANNE, valtiotieteen tohtori

JAAKKO LASSILA, kauppatieteiden tohtori

PÄIVIÖ HETEMÄKI, varatuomari

TIMO HELELÄ, valtiotieteen tohtori, *vt. jäsen*

Johtajat

JOUKO J. VOUTILAINEN, Master of Arts

TIMO HELELÄ, valtiotieteen tohtori

JORMA ARANKO, ekonomi

PERTTI TAMMIVUORI, varatuomari

MARKKU PUNTILA, valtiotieteen tohtori

Pääkonttori

ATK-suunnittelun johtaja

PERTTI KUKKONEN, valtiotieteen tohtori

Osastopäälliköt

PAULI KANERVA, lainopin kandidaatti, *hallinnollinen osasto*

K. IGNATIUS, varatuomari, *henkilökuntaosasto*

ANTTI LEHTINEN, kauppatieteiden kandidaatti, *rahoitusosasto*

HELGE LINDSTRÖM, lakitieteen lisensiaatti, *luotto-osasto*

KALLE KOSKI, *ulkomaisten pääomaliikkeiden osasto*

KARI NARS, valtiotieteen lisensiaatti, *valuuttapoliittinen osasto*

RAILI NUORTILA, diplomi-insinööri, *idänkaupan osasto*

J. OJALA, valtiotieteen maisteri, *valuuttantarkkailuosasto*

KARI PUUMANEN, kauppatieteiden kandidaatti, *vt., kansantalouden osasto*

HENRI J. VARTAINEN, valtiotieteen tohtori, *tutkimusosasto*

STIG TÖRNROTH, filosofian maisteri, *kassaosasto*

K. EIROLA, ekonomi, *ATK-osasto*

A. NENONEN, filosofian lisensiaatti, *kirjeenvaihto-osasto*

VÄINÖ HEISKANEN, lainopin kandidaatti, *asiakaspalveluosasto*

EINO SUOMELA, *tarkastusosasto*

Setelipaino

TOIVO RISSANEN, diplomi-insinööri, *toimitusjohtaja*

T. MYNTTINEN, filosofian maisteri, *johtaja*

Haarakonttorien johtajat

RAUNO HAIKARAINEN, *Joensuu*

E. M. TAMMI, varanotaari, *Jyväskylä*

V. LEHTO, *Kotka*

O. KANERVA, filosofian kandidaatti, *Kuopio*

R. KOTKASAARI, *Lahti*

HARRI SALENIOUS, metsänhoitaja, *Mikkeli*

E. VUORELA, *Oulu*

V. KAARNAKORPI, *Pori*

M. HANNULA, *Rovaniemi*

P. O. HÄLLSTEN, varanotaari, *Tampere*

S. PAAVOLA, lainopin kandidaatti, *Turku*

O. SUNDSTRÖM, lainopin kandidaatti, *Vaasa*